БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

…4 (8769) | 1958 оной октябриин 15, среда | Сэн 20 мүнгэн

Колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, малшад!

Ниитын малые дулаан байраар, бардам тэжээлээр хангаха гээшэ танай нангин хэрэг мүн

* * *

Машина, техникээ саг соонь заһабарилая

…ммунистическэ партиин, Совет… правительствын саг үргэлжын …арал оролдолгоор колхоз, сов…уд хүдөө ажахын элдэб янзын …шина, хүсэтэ трактор, комбай…аар жэлһээ жэлдэ баяжана.

…анай республикын колхозуудай …процентнь трактор, машинануу… худалдажа абаад, энэ жэлэй …лгын, ургаса хуряалгын болон …н шухала хүдэлмэриие олон… эмхитэйгээр, урда жэлэйхиһээ … богони болзорто, һайн шанар…аар үнгэргөө. Колхозуудайм… мэдэлдэ аяар 1700 трактор, …а гаран комбайн, мүн хүдөө …ын хэдэн арбаад мянган орёо …ото машинанууд оронхой.

…нөө үедэ поли дээрэхи хүдэл… хаа хаанагүй дүүрэжэ, хүдөө… механизаторнуудай урда энэ … техникээ ерэхэ жэлэй хүдэл…дэ эрхимээр бэлдэхэ ээлжээтэ …о табигдаба. Илангаяа кол…удай механизаторнууд түрүү…хэ нилээд олон трактор, ма…нуудые өөһэдынгөө хүсөөр за…рилхань гээшэ. Энэ харюусал… хэрэгтэ олохон колхозууд …нһээ бэлдэһэн байна. Бичу…, Тарбагатайн, Иволгын, Сэлэн… болон бусад зарим аймагуудай …хи колхозууд заһабарилга хэхэ …ай мастерскойнуудые баряа. …ээр сеялкэ, плуг, культиватор мэтэ жэжэ машинануудые ду…ай сагта заһабарилжа эхилээд, …ээ Агуухэ Октябриин 41 жэ…ойн үдэр хүрэтэр дүүргэхэ зо… табяад, үсэд шангаар ажал… байнхай.

…хэ зуура техникэдэ һаланаар …адаг, тэрэниие эзэн ёһоор …лахын, болзортонь техническэ …ныа, заһабарилгые хэхын хой… оролдодоггүй баримтанууд …олон үзэгдэнэ. Зарим ажахы…та сеялкэ, культиватор, плуг мэтэ машинануудые сэбэрлэн…һодонгүй, хээрэ газаа хаядаг, …ниие тусхай хүнүүдтэ даалгажа …гүй байна. Олон ушарта тус…тоото хүдэлмэри хээд, техниче… заһабарилгада орохо трактор…ые ажалһаань болюулангүй …ка, тэрэнэй эбдэржэ зогсоторнь …гэдэг бүдүүлиг ябадал үзэг…. Энэ ушарта тракторай заһа…илгада бүри ехэ гаргаша хэрэг… болодог.

…ашадаа трактор, машинануу…үбөөр ашаглахын, саг соонь …барилхын тула юу хэхэ хэрэг…? Эгээн түрүүн колхоз, совхо…та заһабарилгын хүдэлмэри …хан үбэлдөө хэгдэхэ бэшэ, ха… түхэреэн жэлдэ ябуулагдаха …эй. Юуб гэхэдэ тэндэ трак…р хэхэ хүдэлмэри жэлэй дүр… сагта олдодог ха юм. Хэрбээ …орые болзорһоонь урид заһа…аа һаа, ажахыда баһал гар…затай, запчастьнууд ехээр гаргашалагдаха болоно. Тиимэһээ һарын болзорто колхоз болон совхозуудай тракторнуудые тусхай комиссяар шалгажа, али тракторые хэзээ заһабарилхаб гэһэн тодорхой график зохёохо шухала болоод байна.

Тиигэбэшье техникэ голдуу намар, үбэлэй сагта заһабарилагдаха байһаниинь мэдээжэ. Эгээл энэ үедэ олонхи тракторнууд нормынгоо ёһоор хэхэ хүдэлмэреэ дүүргэдэг.

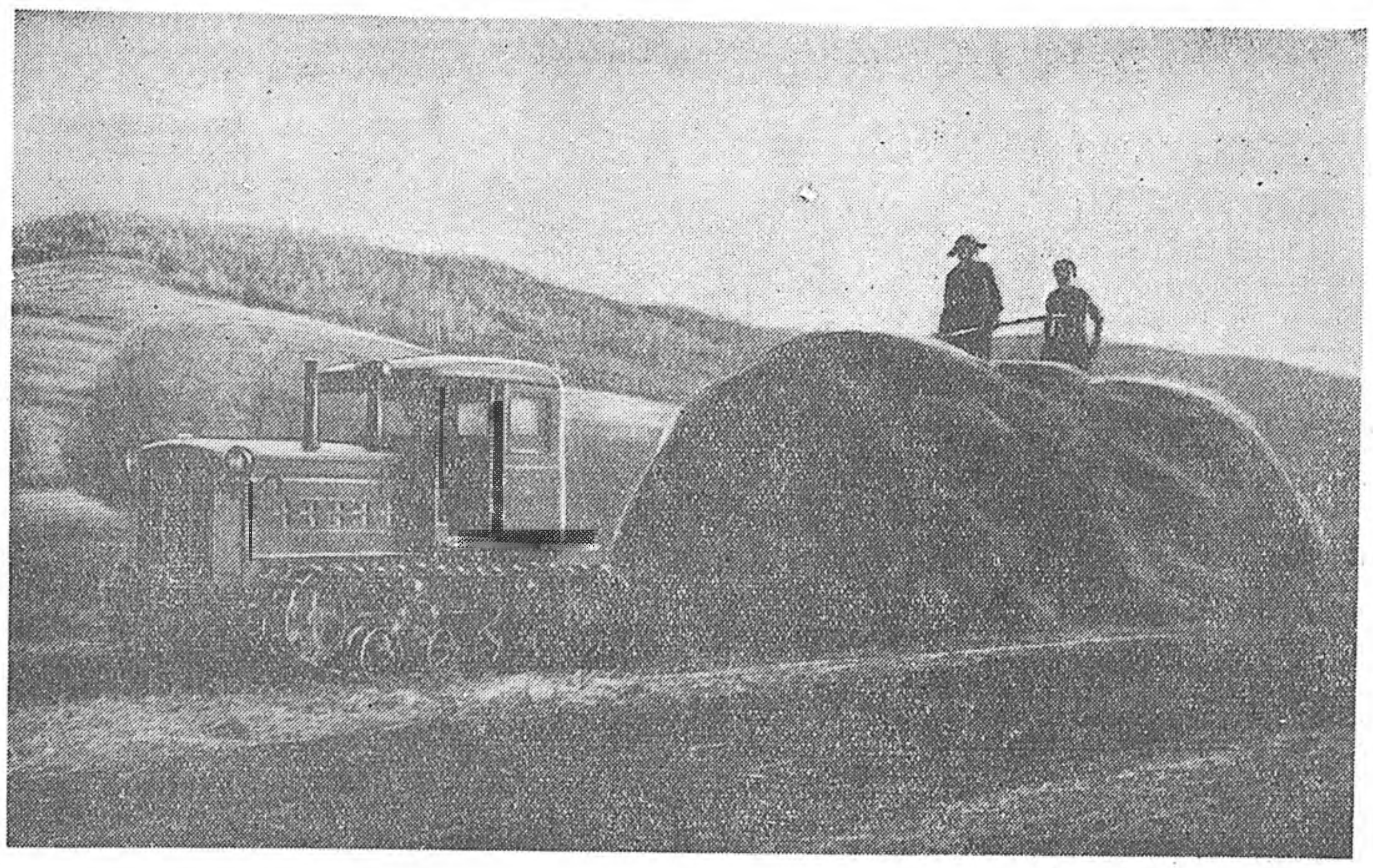
Намар-үбэлэй заһабарилгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула РТС-үүдэй дэргэдэхи гүрэнэй техническэ талаар зонхилогшод-инженернүүд бүхы трактор, машинануудые шалгажа үзөөд, тэдэниие хэзээ заһабарилхаб, тэрээндэ ямар частьнууд хэрэгтэй болохоб, заһабарилгые хаана үнгэргэхэб гэжэ тодорхойлхо уялгатай. Бүхы капитальна заһабарилга, мүн бэрхэшээлтэй дунда зэргынгшье заһабарилга РТС-үүдэй мастерской дотор хэгдэхэ зэргэтэй. Яахадааб гэхэдэ имагтал эндэ заһабарилгын шухала приборнууд, стенд, зэр зэмсэг байдаг ха юм. Орёо оньһон дизельнэ тракторнуудые имагтал һайн приборнуудаар хангагдаһан мастерской соо заһабарилаагүйдэ аргагүй.

Заһабарилгын хүдэлмэриие удааруулжа, унжагайруулжа болохогүй. Хабарай тарилгада, үбэлэй хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ трактор, машинануудые бүхыдэнь февраль һараһаа оройтонгүй, комбайнуудые хабарай хүдэлмэриин урда тээ заһабарилжа дүүргээгүйдэ аргагүй. Энээнһээ оройтобол заһабарилгада мэргэжэл ехэтэй олон механизаторнууд хабаадаха аргагүй болоно ха юм. Ушар иимэһээ РТС бүхэн ойрын үдэрнүүдтэ заһабарилга хэхэ договор колхозуудтай баталжа, тусхай график наринаар зохёожо, бүхы хүдэлмэреэ графигай ёһоор ябуулха уялгатай. Заһабарилга имагтал узловой аргаар хэгдэхэ зэргэтэй.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, «Сельхозснаб» болон РТС-үүд колхоз, совхозуудые хэрэгтэй запчастяар, узел болон агрегадуудаар шухала сагтань хангаха тушаа оролдолго гаргаха ёһотой.

Колхоз, совхозуудта, РТС болон МТС-үүдтэ заһабарилгые һайн шанартайгаар, богони болзорто дүүргэхын тула аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын зургаанууд тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, өөһэд хоорондонь ябуулжа, түсэбэй дүүргэлтэ болон заһабарилгын шанарые шалгуулха болоно.

Нүхэд механизаторнууд! Заһабарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар ябуулжа, түрэл партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай бэлэгээр угтая.

Торийн аймагай Свердловой нэрэмжэтэ колхоз малайнгаа үбэлжэлтэдэ бэлдэжэ байна. Малай байрануудые заһабарилга, дулаалалга дүүрэхэ дүтэлөө. **Зураг дээрэ:** малай үбэлжэхэ газарта механизаторнууд трактораар һолоомо зөөжэ байна.

А. Мантаевай фото.

САГ ОШОЖО, ШАМДАХААР БОЛОО

(Яруунын аймагай олон колхозууд малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлэн бэшэ)

Намжаа намарай саг дүүрэхэ тээшээ боложо, үбэлэй хүйтэн газаа орожо ерэбэ. Энэ жэлэй намар хэзээ хэзээнэйхиһээ үни удаан урин дулааншье, сэлмэг наратайшье байгаа. Иимэ ута намар Яруунада үнинэйшье үзэгдөөгүй юм. Тиигэжэ урагшатай, бүтээсэтэйгээр ажалладаг газарта тарян үни хуряагдажа, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ, амбаарта хадагалагданхай. Үргэн ехэ полинуудай һолоомо, зелёнко һүрилэгдэнхэй. Түрүү колхозой малшад заһагдаһан дарагар дулаан байрануудтаа түбхинэнэ.

Жэшээлхэдэ, «Путь социализма» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр М. Б. Цыдыпов) энэ жэлдэ малайнгаа үбэлжэлгэдэ түгэс һайнаар бэлэдхэнхэй. Эндэ һаяхан гэнтэ саһанай ехээр орожо, хүйтэн һалхи шуурганай хэдэн үдэр үргэлжэлхэдэшье һанаа амар байгаа. Һаамхай үнеэдэйнь гүүртэнүүд бултадаа үбэлжөөндөө бууһан байба. Мүн талха тарянай һуурида бэлшэжэ ябаһан хони хурьгадаа бэлэн болоһон байрануудтань дары зөөлгөөд, үбһэ тэжээлээр хангаһан байха юм. Тиигэжэ эндэхи колхозннгууд нэгэшье толгой хони, хурьга гарза гайда оруулаагүй, үнеэдэйнгээ ашаг шэмэ доошолуулаагүй.

Мүнөө эндэхи малшад адуу малаа атар тарганаар ондо оруулжа, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхээр шэнэ уялга партиингаа XXI съездын хүндэлэлдэ абанхай, урма зоригтойгоор ажаллана. Тус колхоз жэл бүхэндэ малайнгаа үбэлжэлгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтажа, эмхитэйгээр үнгэргэдэг ха даа малһаа ашаг шэмэ абалгые улам ехэ болгоно. Үнгэрһэн 9 һара соо үнеэн бүриһөө 1306 литр һү һаанхай. Тиихэдэ мүнөө жэл үнеэн бүриһөө 1900 — 2000 литр һү һаахаяа байһан һаалишад эндэ олон юм.

Тэрэшэлэн «Коминтерн» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ширапов Д. Ш.) малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл һайнтай. Илангаяа тус колхоз үбһэ тэжээл, зелёнко болон шэмэтэ силос элбэг хүрэхөөр бэлдэнхэй юм. Эгээл тиимэһээ энэ жэл адууһа малаа арьбантай гадартай, ашаг шэмэ ехэтэйгээр ондо оруулха бүхы арга боломжотой.

Гэхэ зуура аймагай бүхы колхозууд малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэнэ гэхын аргагүй. Эндэ һая ороһон ехэ саһан, хүйтэн шуурган малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл муутай, аали нобшоор ажалладаг зарим колхозуудые бэрхэшээлтэй байдалда оруулаа. Илангаяа «Улаан Туяа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Жанчипов, партийна организациинь секретарь нүхэр Гармаев) малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлэдхээгүй байшоо. Тиимэһээ хонидой олон отара шуурган соо сагаан талада миил байжа үгэһэн байна.

Хони хурьгадаа аршалхын тула колхозой правлениин, партийна организациин дары түргэн хэмжээ абажа шадаагүй, дээрэһээ зарим отарын хонид олоороо гарзалаа. Жэшээнь, Хуһата гэжэ газарта зуһаландаа байһан Сэнгэ Базаровай отарада зуу гаран хонин, Хаймасаанда байһан Михаил Смирновой отарада хэдэн хонид гарзалаа. Тиигэжэ тус колхоз имагтал саһанай оромсоор хонидоо тэрэ дарыдань зөөлгөөд оруулха бэлэн байрагүйһөө боложо, 153 толгой хонёо гарзалуулһан, үнеэдһээ һү һаалгые ехээр доошолуулһан байна.

Мүнөө энэ колхоздо 3 отара хонидын үбэлжэхэ байрагүй. Жэшээнь, Рыгзын Дамбаевай харууһалжа байһан 600 толгой хурьгадай байра Хуһан Толгойдо баригдаха аад, үшөө баригдажа эхилээдүй. Гадна хурьгадынь уйтан, муу байрада байна бшуу. Тиихэдэ М. Смирновой харууһалдаг 700 толгой хонид Нарһата Нуурай зүүн тээ үбэлжэхэ ёһотой юм. Теэд тэндэнь 1956 онһоо эхилжэ баригдаһан хооһон торхонь мүнөө үшөө хушагдаагүй, хүсэд хуһамаг хорёотойшье болоогүй. Мүн Хуһан Толгойдо эхэ хонидой үбэлжэхэ байрые аймагай центрын залуушуул барижа байнхай.

Иимэ байдал юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Жанчипов, тэрээниие мал ажалай талаар орлогшо нүхэр Дамдинов гэгшэд малайнгаа үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлдэжэ эхилээгүй, жэл бүхэндэ малай байра барилгые ёһотой һайнаар эмхидхэдэггүй.

Тиихэдэ тус колхоз мүнөө жэл түсэбөөр хараалагдаһан үбһэ тэжээлэй оройдоол 30—40, силосэй 10,9 процентыень бэлдэһэн аад, саһанай ороһондо шалтаад үбһэ тэжээлээ, һолоомо, зелёнкоёо гамгүйгөөр гаргашална.

Мүн тиихэдэ «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Сампилон) малай үбэлжэлгэдэ бэлдэлгые хүсэд дүүргээгүй. Тус колхозой малай олохон байранууд задагай зайдан байһаар. Жэшээлхэдэ, Хүнды гэжэ газарта Жамьян Жамсуевай даадаг гүүртын һаамхай үнеэд үмхиржэ муудаһан, хуушан, уйтан хашаа соо үбэлжэхэ гэжэ байна ха. Харин эндэ баригдаха ёһотой үнеэдэйнь шэнэ байрын барилга дүүргэгдээгүй, ганса ханань дутуу бодхоогдоод орхигдошонхой.

Гадна «Победа», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл муутай байһаар.

Ц. Дандаров, «Сталинец» газетын редакторай орлогшо.

*

Байрануудаа хэзээ бэлдэхэ юм

Закаменай аймагай «Дружба» колхоз гол түлэб мал ажалтай юм. Колхозой ехэнхи олзо доход ажахын энэл һалбариһаа абтадаг. Тиимэһээ адуу малаа олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тухайда ехэ анхарал табигдаха байгаа.

Гэхэ зуура энэ талаар бйратай юумэ хэгдэнэгүй. Мүнөө жэл абтаха үбһэнэй 60-аад, силосэй 47 процентнь арайхан гэжэ бэлдэгдээ. 120 гектар дээрэ зелёнко сабшагдаад, тармагдангүй түрүүшын саһанда дарагдашоо. Мүн хэдэн арбаад гектар дээрэ ургууһан тарянайнгаа һолоомо, мэхиины хуряажа абанагүй.

Малай байра заһабарилагданагүй. Үнгэржэ ерэхэдээ үбэлжэлгэдэ бэлдэгдээгүй байрада мал оруулагдана. Уляаһатада нёдондо жэл баригдажа эхилһэн үнеэдэй типовой байра мүнөө хүрэтэр дүүргэгдээгүй. Тиимэшье хадань колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Н. Ванчиков «потологыень табибал лэ, тэндээ малаа оруулхамнай» гэжэ һанаа амараар хөөрэнэ. Мүн Болдогто нүхэр Цыремжитовэй гүүртын тугалай байра хуушаржа, мал байлгаха аргагүй болошоо юм. Эндэ баригдажа байһан тугалай шэнэ байра 4 һарын туршада дууһагданагүй.

Үнгэрэгшэ жэл тус колхоз үбэлжэлгэдэ бэлдэлгые декабрь һара болотор унжагайруулжа, малаа дулаалагдаагүй байрада оруулаад, олые гарзалуулһан, ашаг шэмыень доошолуулһан байгаа. Тэрэ алдууга мүнөөшье жэл дабтажа байһаниинь гайхалтай.

Д. Аюшеев, манай корр.

Республикын колхоз, совхозуудта ороохо тарянай. хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ хаалга болон һолоомо һүрилэлгэ тухай

1958 оной октябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Ороохо тарянай	Хартаабхын	һолоомо һүрилэлгэ
Кударын	118,4	60,1	32,0
Зэдын	114,2	21,8	22,2
Ториин	103,1	44,2	19,0
Байкало-Кударын	100,1	50,3	40,7
Прибайкальска	99,8	34,3	73,4
Бичурын	99,0	57,1	28,4
Кабанскын	97,9	43,9	65,3
Түнхэнэй	93,2	72,8	67,7
Курумканай	91,9	56,2	12,0
Мухаршэбэрэй	91,1	46,1	19,0
Тарбагатайн	87,1	47,7	43,8
Хэжэнгын	87,1	8,3	43,5
Сэлэнгын	85,1	31,7	20,1
Иволгын	83,6	37,4	47,4
Кяхтын	80,1	48,0	16,2
Баргажанай	74,4	48,1	54,6
Яруунын	55,7	10,4	6,2
Хориин	51,5	13,0	76,8
Заиграйн	49,5	17,7	35,9
Закаменай	9,6	34,7	37,4
Баунтын	4,0	—	—
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	103,3	—	40,1
«Эрдэм»	100,2	2,9	63,4
Борьёогс…	90,7	48,0	—
Кяхтын	79,8	52,0	45,9
Яруунын	58,6	61,1	—
Сэлэнгын	47,2	20,0	31,1
Хориин	26,5	—	56,7

…АФРИКЫН УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИ ДҮҮРЭБЭ

…ШКЕНТ, октябриин 13. (…С). Мүнөөдэр Ази, Африкын …удай уран зохёолшодой кон…ци дүүрэбэ. Конференциин …эй заседани дээрэ хабаа…адта хандан Германска Де…тическа Республикын уран …шо Гаральд Хаузер, Чехосло…ин уран зохёолшо Ян Дрда …д үнэн зүрхэнэй үгэнүүдые хэ… амаршалба.

…ференцидэ хабаадагшад ай… …р ехэ дэбжэлтэтэйгээр бүхы …йн уран зохёолшодто ханда… …андалга баталан абаа.

… болон Африкын оронуудай … зохёолшод өөһэдынгөө ара…ай ерээдүйн литературада, …үйн һайн һайхан байдалда …жэ, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы …удай арадуудай амгалан тай… хани барисаатай байха һайн … үзэл бодолоор урмашан, …ентдэ суглараа гэжэ хандалга …эмдэглэгдэнэ. Литература гээ…рад зоной хуби заяантай та…агүй холбоотой, арадуудай …сүлөөтэй, хэнһээшье мэдэлгүй, …аанхай байһан сагтал литера…ээшэ һалбаран хүгжэхэ юм, …ализмые, үндэһэ яһатанай … гаргадаг ябадалые усадхаһан … уран зохёол хүсэд дүүрэнээр …ээ аргатай болохо гэһэн һа… бодол эдэ хүнүүдые эндэ суг…а.

…энэр, гэжэ хандалга соо хэ…, һүртэ шанга тэмсэл хэжэ байһан дарлагданги арадуудта талархажа байһанаа, эдэ арадуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Бидэнэр, уран зохёолшод дэлхэйн бүхы оронуудтай, тэрэ тоодо баруун оронуудые оруулалсан, культурна харилсаагаа бэхижүүлхээ хүсэнэбди, культурануудые дээдэ, доодо гэжэ, зүүнэй, баруунай гэжэ хубаадаг ябадалые бидэнэр буруушаанабди, тиимэһээ бидэнэр бүхы дэлхэйн культурын баялигые хадагалан үлөөхын түлөө бүхы культурануудай хоорондохи холбоо барисаае бэхижүүлхэбди. Манай өөһэдымнай дунда үһөө хяһаа тараахын, манай нэгэдэлые таһалхын тулада империалистнууд болон колониалистнуудай гаргадаг һэдэлгэнүүдые хаман хаянабди, бидэнэр бата нэгэдэлтэйбди, нэгэ үзэл бодол, нэгэн адли эрмэлзэлгэтэйбди гэжэ баталан хэлэнэбди. Ганса нэгэн хүн тушаашье, бүхы арадууд тушаашье гаргагдажа байдаг бүхы гэмтэ ябадалнуудта, колониализмда, дарлалтада эсэргүүгээр үгээ хэлэхыетнай таниие, бүхы дэлхэйн уран зохёолшодые уряалнабди.

Бидэнэр, уран зохёолшод, арадуудай дура хүсэл, һэшхэлынь гээшэбди. Бидэнэр гансашье өөһэдынгөө үеын хүнүүдэй бэшэ, мүн хойто үеын хүнүүдэй хуби заяанай түлөө харюусалгатайбди. Тиимэһээ бидэнэр хүнүүдэй ухаан бодолые төөрюулжэ, үрэ хүүгэдымнай төөрюулжэ байдаг гутамшаг муухай, үһөө хёморооной литературада эсэргүүгээр тэмсэхыетнай уряалнабди.

Арад зонойнгоо ажабайдалтай холбоотой, газар дэлхэй дээрэ хүн түрэлтэнэй оюун ухаанай, үнэн зүбэй илан мандахын түлөө тэмсэлдэмнай туһалха зохёолнуудые бэшэхэ арга олохын тулада мантай хамта үнэнниие, һайн һайханиие, эрхэ сүлөө бэдэрэлсэхыетнай таниие уряалнабди.

Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой саг үргэлжэдөө байха бюро бии болгохо тухай тогтоол баһал нэгэн дуугаар баталан абтаба. Энэ бюро Цейлондо байха гэжэ конференци тогтоогоо. Хоёр регионально центр — Ази, Африкада байгуулхыень саг үргэлжын бюродо дурадхагдаа. ОАР-эй уран зохёолшодой делегациин уряалые конференцидэ хабаадагшад баяр баясхалантайгаар хүлеэн абаад, Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой дахилтын конференциие 1960 ондо Каирта үнгэргэхэ гэжэ тогтообо.

Конференциин дүнгүүдтэ зорюулжа, Ганын түлөөлэгшэ Теодора Сатерлэнд, Пакистанай уран зохёолшо Хафиз Джаланджари үгэ хэлээ.

Шараф Рашидов түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Конференцимнай һайнаар үнгэрөө, хүдэлмэримнай эбтэй, үрэтэй, нэгэн эрмэлзэлгэтэй байгаа гэжэ хэлэхэдэмнай болохо. Нэгэн дуугаар баталан абаһан хандалгамнай улас түрын ехэ удхашанартай, сэсэн мэргэн, һайн һайхан документ мүн. Ташкентын конференцидэ өөһэдынгөө уран зохёолшодые эльгээхэдээ Ази, Африкын арадууд эдэ нүхэдтөө ехээр найдаһан байна. Тэрэ найдабаринь харюулагдаа, конференциин бүхы хүдэлмэри манай арадуудай эгээн һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгые, һанаан бодолые элишэлэн харуулаа гэжэ бидэнэр сэдьхэлээ дүүрэн, омог баяртайгаар мэдэржэ байнабди.

Бүхы дэлхэйн оронуудай хүн зоной, үндэһэ яһатан бүхэнэй амар амгаланаар ажаһуухаяа хүсэжэ, эрхэ сүлөөтэй, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ дуратай байһаниинь конференци дээрэ элитээр харагдаа гэжэ Шараф Рашидов үргэлжэлүүлнэ.

Эб найрамдалай уг зорилго хүн бүхэнэй ухаан бодолые ээлһэй, хүн түрэлтэнэй оюун ухаан бодол алалга хюдалгын зэр зэмсэгүүдые бии бололгодо бэшэ, харин хүнэй наһые утадхалгада, хүнэй ажалые хүнгэдхэлгэдэ, эдеэ хоолой, эд зөөриин, культурын баялигуудые арьбадхалгада зорюулагдаһай гэжэ бидэнэр хүсэжэ байнабди. Энэ һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ литература айхабтар ехэ үүргэтэй. Манай зорилго, уран зохёолшо бүхэнэй зорилго юуб гэхэдэ, арадууд хоорондоо хани барисаатайгаар, адли тэгшэ эрхэтэйгээр ажаһууха, оронуудай хоорондо эб найрамдал мандажа байха, элдэб олон оронуудай абари заншалые, культурые хоорондоо хүндэлэлсэжэ байха үзэл бодолоор арад зониие хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Бэе бэеэ һайнаар ойлгожо абахадамнай конференци туһалаа. Бидэнэр олон шэнэ нүхэдтэй болообди, баяжаабди. Юуб гэхэдэ манай Индиин нүхэдэй хэлэдэгээр, «олон нүхэдтэйл хүн баян» ха юм.

Ази, Африкын арадууд өөһэдынгөө ерээдүйн һаруул һайхан зам руу этигэл найдабаритайгаар хаража байна. Манай зам һаруул һайхан, хайша, юунэй түлөө дабшажа ябанабибди гэжэ бидэнэр мэдэнэбди, урдамнай—эрхэ сүлөөгэй, амгалан тайбан байдалай, зол жаргалай наран мандажа байна.

Эрхэ сүлөө, зол жаргалта байдал өөрөө ерэдэггүй, тэрэнэй түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ Зүүн зүгэй арадуудые ажабайдал ойлгуулаа. Бүгэдэ арадай энэ тэмсэлдэ уран зохёолшод хаанашье, хэзээ бүхэндэ өөһэдынгөө үндэр дээдэ алдар солые харюулжа, дээрэ үргэжэ ябаһай, тэдэнэй жэгүүртэ үгэнүүд хүн зониие урмашуулан зоригжуулһай, тэдээндэ баяр баясхалан асарһай, өөһэдынгөө хүсэ шадалда арад зониие этигүүлжэ байһай гэжэ зүрхэ сэдьхэлэйнгээ гүн оёорһоо үшөө дахин үгүүлэн хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Өөһэдынгөө арад зондо хани нүхэдэй мэдэрэл, аха дүүгэй инаг дурые, үнэн зүрхэнһөө хүндэлжэ байһыемнай дамжуулан абаашахыень конференцидэ хабаадагшадта Шараф Рашидов хандана.

Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой конференци хаагдаа гэжэ соносхогдобо.

Ташкент. Ази, Африкын уран зохёолшодой конференци. **Зураг дээрэ:** конференциин президиум. **ТАСС-эй фотохроника.**

Түрэл Бурят ороноо ноһо ехээр үгэдэг түрүү республика болгоё

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар 1958 оной октябриин 10—11- болоҗо үнгэрһэн республикын түрүү хонишодой зүблөөнһөө

☆☆

Гол шухала асуудалнуудые шиидхэхээр саг ерээ

(Мухаршэбэрэй аймагай „Ошон" колхозой зоотехник нүхэр Мижитовэй үгэһөө)

Хонидойнгоо тоо толгойе олон болгохо уялгаяа дүүргээгүй байнабди. Мүнөө дээрээ 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьган абтажа, хонидой тоо 22 процентээр олошоруулагдаа. Бодо мал 24 процентээр олошороо. Энэ жэлэй ноябрь, декабрь һарануудта 1500 хурьган абтахаар хараалагдана.

Адуу малайнгаа, илангаяа хонидой тоо олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ юун һаад хэнэб? Нэгэдэхеэр, малнай тэжээлээр хүсэд хангагданагүй. Сабшалан таряалангые уһалдаг болохо арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Урдань МТС энэ хүдэлмэрие урагшань татажа шадаагүй. Энэ талаар бидэшье зэмэтэйбди. Хэрбээ сабшалангаа оролдосотойгоор уһалаад байбал, гектарай 15—20 центнер үбһэ абаха арга бии.

Сабшалан һайжаруулха тухай хорин жэлдэ хэлсэнэбди. Теэд тэрээнһээ мүртэй үрэ гаранагүй.

Хоёрдохёор, адуу малайнгаа олон болоһые хараадаа хүсэд абангүй, аяар 5 мянган гектарта орооһо таряа тариһабди. Тиин Суулгын элһэлиг газарта тэрээнһээ үрэ гарангүй, ажахыдамнай миил гарза оруулна. Байгша ондо гектарһаа оройдоо 3,7 центнер ороoһон абтаа. Хэрбээ тэрэ газарайнгаа зарим хубида тэжээлэй ургамалнуудые таряа юм һаа, нилээд һайн үрэ дүн туйлагдаха һэн.

Ажахымнай олзо доходой 64 процентнь мүнөө хонин ажалһаа ороно. Тиимэһээ энэ һалбарие саашань бүри хурданаар хүгжөөхэ болонобди.

Гурбадахяар, малнай типовой һайн байраар хангагдаагүй байһаар. Мүнөө 3 мянган хонид типовой байрагүй байна. Барилгын хүдэлмэридэ 70 гаран хүн хүдэлнэ, теэд тэдэнэр үшөөл эрилтыемнай хангажа шаданагүй. Гэхын хажуугаар Читын областиинхидые дууряажа, эрье хонидто һайн байра барихагүй гэһэн һанал бодол дэлгэрээ. Теэд бодото ажал дээрэ хараад үзэхэдэ, манай эндэхи эрхэ байдалда тэрэнэй һайн юумэниинь байхагүй.

Гадна хонин һүрэгэймнай хахадынь тооной эрье хонид болоно. Энэ биратай хэрэг бэшэ. Хэрбээ һүрэгтөө эхэ хонидые олоор баряа юм һаа олзо доход бүри ехэ абтаха, хонидой тоо түргөөр олошорхо байгаа. Эрьенүүдые гүрэндэ тушаагаад, тэрэнэй орондо бэшэ ажахынуудһаа эхэ хони абаха тушаа асуудал табихадамнай, тэрэ шиидхэгдэнэгүй.

Мал харууһалгада мэргэжэл, шадабари хэрэгтэй

(Борьёогой совхозой ахалагша хонишон нүхэр Дабаевай үгэһөө)

Дүрбэн хүнһөө бүридэһэн манай бригада 700 эхэ хони харууһалдаг. Нёдондо жэл отарынгаа 100 хонин бүриһөө 140 хурьга, хонин бүриһөө 4,2 килограмм ноoһо абаа һэмди. Мүнөө жэлэй үнгэрһэн 9 һарада 100 хонин бүриһөө 123 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө мүн лэ 4,2 килограмм ноoһо хайшалаабди. Манай бригада хонидой һубайрха гээшые үни холын мартанхай.

Энэ ямар аргаар туйлагданаб гэхэдэ, нэн түрүүн ахалагша хонишод хонидые заатагүй искусственна аргаар үрэжүүлхэ, хурьгадые тодожо абаха мэргэжэлтэй байдаг. Бүхы хонишод хурьгадые зүбөөр харууһалжа шададаг.

Хурьгадые тодожо абаха, тэрэниие түлжүүлхэ тусхай гурим манай совхоздо наринаар сахигдадаг. Шэнэ хурьгалһан хонин 2—3 үдэрэй туршада хурьгадтаяа суг, амяараа таһалгада байлгагдана. Удаань хурьгалһан үдэрыень хараадаа абажа, тэдэниие хэды хэдыгээрнь ниилүүл ниилүүлһээр арбаад үдэр үнгэрхэдэ тусхай сакман эмхидхэгдэнэ. Тиигээд үглөөгүүр эхэ хонид хурьгадһаа илгагдажа, бэлшээридэ гарана. Хурьгад байрадаа үлэжэ, элдэб тэжээл эдижэ һурадаг. Үдэрынь хонид бэлшээриһээ асарагдажа, хүхүүлэгдээд, дахин гаргагдана. Үдэшэлэн, һүниндөө хони, хурьгад суг байдаг. Иимэ гуримаар хурьгадые тэжээхэдэ зохид байһаниинь элирээ.

Тиибэшье зарим колхозуудта хурьгадые иимэ аргаар тэнжээдэггүй байна. Хэрбээ бидэнэй зүб арга баримталжа байбал, иимэ арга яахадаа колхозуудай бүхы фермэнүүдтэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй гээшэб?

Хонишод, илангаяа залуушуул эдэ бүхы аргануудые һайса шудалхын түлөө оролдохо, хонин харууһалха мэргэжэл, шадабаряа дээшэлүүлхэ уялгатай.

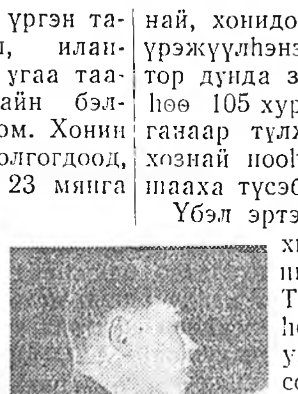
Хонишон хүн гээшэ хонин бүхэнэйнгөө тамирые һайнаар обёоржо ябахаһаа гадна, юу эдихэ дуратай байһыень мэдэхэ зэргэтэй. Таряа талханай зүйл, зелёнко, силос, дабһа гэхэ мэтые зүбөөр хубааралжа эдюулхэ шухала.

Хурьга абаха түсэбөө дүүргэхэбди

(„Эрдэм" совхозой главна зоотехник нүхэр Тугариновай үгэһөө)

Манай совхоз Түгэнын үргэн талада оршодог. Тэндэ мал, илангаяа хони үсхэбэрилхэдэ угаа таарамжатай, эдеэлэсэтэй һайн бэлшээри, уһа, хужар элбэг юм. Хонин ажал гол һалбаримнай болгогдоод, хэдыхэн жэлэй туршада 23 мянга хүргэгдэбэ.

Һайн шанартай ноoһо, тарган мяха ехээр абаха, хонидойнгоо тоо толгой олошоруулха тухай социалистическэ уялга 1958 ондо хонишоднай абаа һэн. Мүнөө хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, тэрээнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Баян дүршэлтэй, харюусалгата ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, нарин нягтаар хандадаг эрхим хонишон С. Цыбиковэй, Г. Машуевай, Т. Цыбиковэй даадаг бригадынхид 100 хонин бүриһөө 100 холо гаран хурьга абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлээд, ноoһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд байнхай. Бүхы хонишодоймнай оролдосотой бэрхээр, урдынхиһаа эдэбхитэйгээр ажаллаһанай, хонидоо саг соонь һайнаар үрэжүүлһэнэй урманда совхоз дотор дунда зэргээр 100 хонин бүриһөө 105 хурьган абтаад, тобир тарганаар түлжүүлэгдэнэ. Гадна совхознай ноoһо абаха, гүрэндэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Үбэл эртэ хэнзэ хурьгадые абахын зорилгоор олон хонид үрэжүүлэгдэһэн юм. Тиигэжэ 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха уялгаяа манай хонишод сохом дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлнэ.

Хонишоднай өөһэдөө байраяа заһабарилаад, шэнэлхыень шэнэлээд, үбһэ тэжээл газаагаа зөөжэ байнхай. Отара бүхэн найдамтай бэрхэ хонишодоор хүсэд хангагданхай.

Энэ үбэлжэлгые нэгэшье гарзагүй һайнаар үнгэргөөд, хонидойнгоо ашаг олзые улам арьбадхахын тула хонишод бүхы шадабари мэргэжэлээ элсүүлхээр шиидэнхэй.

Ноoһо ехээр абадаг болохобди

(Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр Падеринэй үгэһөө)

Минии харууһалдаг хонидһоо жэл бүри 100—300 граммаар ехэ ноoһон абтажа байдаг. Үнгэрһэн 1957 ондо хонин бүриһөө 4 килограмм 300 грамм ноoһо хайшалжа, 100 эхэ хонинһоо 109 хурьга абажа түлжүүлээ һэм. Харин энэ жэлдэ нёдондонойхидоо орходоо хонин бүриһөө 100 грамм ехэ ноoһо хайшалаад, 9 һара соо 100 хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлээб. Тэрэшэлэн колхозоймнай бусадшье хонишод һайн амжалта туйлаа юм. Энэ жэлдэ колхознай эдлүүриин газарай 100 га бүридэ 92 килограмм нарин, нарибтар ноoһо абаа.

Ерэхэ жэлэй эртын хурьгадые олоор абахын тула хонидоо үрэжүүлжэ дүүргэхээ байнабди. Тиигэжэ колхозоймнай хонишод ойрын жэлнүүдтэ хонидойнгоо тоо толгойе 1,5—2 дахин олошоруулхын хойноһоо тэмсэнэ.

Республикын түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаадаһан Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишод (зүүн гарһаа) М. Э. Намжилова, М. Э. Лодоева, Д. Ц. Шагдуров (бригадирай туһалагша), Ш. Л. Цыремпилова, М. М. Санжиева.
А. Мантаевай фото.

Партиингаа съездэ манай бэлэг

(Мухаршэбэрэй аймагай „Үнэн" колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семеновой үгэһөө)

Малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртээсээр США-е хүсэхэ гэһэн партиингаа зорилгые бэелүүлэлсэхын түлөө манай колхозойхид шангаар тэмсэнэ.

Нёдондо жэл үбһэ тэжээл багатайшье байгаа һаа, малшаднай эрхимээр ажаллан, тэжээл гамтайгаар хэрэглэжэ, малай харууһа һайжаруулаад, үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргөө юм. Шадал хүшэсэ алдангүй ондо ороһон мал хабар, зунай бэлшээридэ түсэбэй ёһоор ябуулагдаа. Хонин, эбэртэ бодо мал, адуун түхэрсэн сүүдхэ соо бэлшээгдэнэ гээшэ. Гүүртэ отара бүхэндэ хээрын бэлшээри, таряалангай, сабшалангай газар даалгагдажа үгтөө һэн. Гүүртэ, отарануудай малшад 60—70 га газар харюусалгадаа абаад, өөһэдөө үтэгжүүлээд, уһалаад, үбһэсэ сабшаа. Иигэжэ нёдондонойхиһоо 2 дахин шахуу ехэ үбһэн абтаба. Малшад бэлшээрээ хэды болоод лэ һэлгүүлжэ, ондоо газарта зөөжэ байгаад адуулдаг. Үбһэнэй сомогдоод хорёологдохотой, таряанай хуряагдахатай сасуу малаа наринаар адуулдаг.

Шадамар бэрхэ, зондоо хүндэтэй хүнүүд малшадаар табигдадаг. Тэдэниие түлбэриин талаар урмашуулжа, мэргэжэлыень ходо дээшэлүүлжэ, ажалайнь дүн хэды болоод лэ гаргажа, дутагдалнуудыень элирүүлжэ, зорилго табигдажа байгдадаг.

Эдэ бүгэдын ашаар малаймнай ашаг шэмэ үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ дээшэлээ. Үнеэн бүриһөө 1270 литр һүн һаагдаа гэхэ гү, али 1957 онойхиһоо 64 тонноор сэхэдхэгдээ. Гүрэндэ һү худалдаха түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Хонин бүриһөө 4 килограмм 370 грамм ноoһон хайшалагдаа. Энэмнай урда жэлэйхиһээ 84 центнерээр ехэ болоно. 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха аад, 102 түлжүүлэгдэбэ. Хонидой тоо 30 процентээр олошоруулагдаад, 9 мянга 400 толгойдо хүргэгдөө.

Эдэ үдэрнүүдтэ малаа намарай бэлшээридэ таргалуулжа, үбэлжэлгэдөө һайса бэлдэжэ байнхайбди.

Партиингаа ээлжээтэбэшэ съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула малшаднай уялгаяа жэлэй эсэс хүрэтэр дүүргэхээр шиидээд, улам эршэ хүсэтэйгөөр ажаллана.

Шухала хэрэгтэ анхарал табигданагүй

(Түнхэнэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Дёминой үгэһөө)

1958 ондо манай аймагай, колхозой хонишод хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ шармайн оролсожо, яһала бараг дүнгүүдые туйлаһан байна.

Би энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 120 хурьга, хонинһоо 3 килограмм ноoһо абааб.

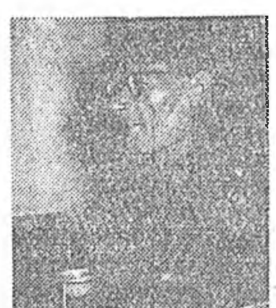
Эдэ үдэрнүүдтэ манай колхоздо хонидой, малай байра заһагдажа, наг шэбхэһээ сэбэрлэгдэжэ, фермэнүүдтэ үбэлдөө эдихэ үбһэн зөөгдэжэ байнхай.

Зүгөөр бидэнэр сугларжа һайнаа хэлсээд, муугаа нюугаад ошохо ёһогүйбди. Тиимэ туладань би нэгэ хэдэн үгөөр дутагдалнууд тухайгаа тогтожо хэлэхээ һанаа һэм. Хонин ажал эрхилхэ хэрэгтэ эгээл ехэ дутагдалнуудаймнай нэгэниинь юун бэ гэхэдэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Искусственна үрэжүүлгэ хэгдэнэгүй. Гадна колхозоймнай правлени отарануудтаа дүй дүршэлтэй, хододоо хүдэлхэ, ажалдаа дуратай хүнүүдые шэлэн табиха гэжэ оролдодоггүй. Харин шадахатай шадахагүй, дайралдаһан лэ хүнүүдые табижа, тэдэнээ түргэ түргэн һэлгэжэ, ондоо ажалда оруулжа байдаг. Тэрээн дээрэһээ хонидоймнай харууһан муудажа, ноoһо, мяха үгэлгэнь доошолно. Мүн олон хонин гарзада ороно. Энээнһээ гадна хонин ажалда хүдэлжэ байгаашадта саг үргэлжэ анхаралаа табиха, тэдэниие түлбэриин талаар урмашуулха асуудал хараада абтанагүй.

ОРОЛДОЖО АЖАЛЛАХАДАЛ АМЖАЛТА ТУЙЛАГДАХА

(Тарбагатайн аймагай „Советская Россия" колхозой ахалагша хонишон нүхэр Черновой үгэһөө)

Хонин ажалда 25-дахи жэлээ хүдэлжэ ябанаб. Хонидые яажа харууһалхада тарган хүшэтэй, ноoһо ехэтэй, мяхалиг байдаг бэ гэжэ яһала мэдэхэ болооб. Зарим тэды дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ һанаатайб.

Хаанашье, ямаршье сагта хонидые һайн харууһалаад, бэлшээрииe зүбөөр хэрэглэн адуулаад байбал, тарган мяха, ехэ ноoһоншье абтадаг. Хонишон илангаяа бэлшээрээ нарин нягтаар адаглан мэдэжэ абаха ёһотой. Тиигээд түргэ түргэн, тэрэнээ үбһэ ногоонойнь, хужар, уһанайнь тэнсүүрээр, һэлгүүлжэ байха шухала. Мүн хонидоо зүндэнь туужархёод байхагүй, эдеэлсэтэй, һайн газарыень дахуулжа эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Жэлэй дүрбэн сагта хонидые саг соонь уһалжа байхада һайн. Колхознай фермэ бүхэндөө худагуудые малтаһан юм. Иигэжэ хонидоо уһаар дутаахаяа болёобди.

Манай отарынхид 1958 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 84 хурьга, 4 килограмм 300 грамм ноoһо абаа. Хайшалхын урда тээ хонидоо угаажа, сэбэрлэжэ, хирэ хирэ болоод лэ уһанда оруулжа байдагбди. Тиигэжэ энэ жэл тушааһан ноoһомнай хирэ хаг багатай, сэбэр байгаа. Гэхэ зуура дүршэлтэй бэрхэ хүнүүдээр хони хайшалуулдаг байха ёһотойбди. Дүрэгүй хүнүүдые табихада хонидые дээгүүр, муухайгаар хайшалжа ноoһо гээдэг. Шэнэ табигдаһан ноoһо хайшалагшадта заабари үгэжэ, ажалыень ходо шалгажа байбал зохистой гэжэ һананаб.

Манай совет арад түрэл партиингаа съездые угтуулан эдэбхитэй бүтээсэтэйгөөр ажаллажа байна.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха шухала

(Бичурын аймагай „Победа" колхозой зоотехник нүхэр Чекинэй үгэһөө)

Түрэл партиингаа XXI съездые ажалай дэбжэлтээр угтахын тула бүхы советскэ хүнүүд, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад ехээр бэлдэжэ, эршэ хүсэеэ зангидажа байна. Энэ гайхамшагта үедэ хонин ажал саашань хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, энэ талаар дүй дүршэлөө андалдан абалсажа, дутагдалнуудаа элирүүлэн, зорилгоёо тодорхойлжо байһамнай һайн.

Ашаг олзо ехэтэй хонин ажахые бүхы хэмжээгээрнь эрхилхэ арга боломжо манай республикын колхозуудта хүсэд бии гээшэ. Бурят орондо нарин ноoһотой хонидые үсхэбэрилжэ огто болохогүй гэһэн зарим «эрдэмтэдэй» тобшолол хойшолонгүй буруутаа. Хонин ажал ехээр эрхилдэг түрүү колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэри энээн тухай элитээр гэршэлнэ.

Эрдэм ухаанай һалбаран хүгжэжэ байһан энэ үедэ зоотехническэ наукын туйлалтануудые хэрэглэн, тусхай шэглэлтэйгээр, түсэбэй ёһоор хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулхада таатай болоо.

Манай колхозой жэшээ дээрэ абажа үзэхэдэ иимэ. 10 жэлэй саада тээ үүлтэр һайжаруулха ябадал тоогдодоггүй, хониднай имагтал шэрүүн, шэрүүбтэр ноoһотой байгаа. Арайхан гэжэ хонин бүриһөө тиихэдэ килограммһаа үлүүхэн ноoһон абтадаг һэн. Тиимэһээ хониной товарна фермэһээ биратай олзо доход оруулагдадаггүй байба.

1948 онһоо хойшо тусхай түсэбөөр энэ шухала хэрэг ябуулагдажа эхилээ. Найман жэлэй саада тээ түрүүшын бонитировко хэгдэһэн, искусственна үрэжүүлгын пункт эмхидхэгдэһэн юм. Тиихэдээ советскэ меринос, грозненско үүлтэрэй һайн хусануудай үрэ хэрэглэгдээ. Иигэжэ хонидоймнай шанар эрид хубилгагдаад, 80 процентнь нарин, 20 процентнь нарибтар ноoһотой болгогдоо гээшэ.

Энэ жэлдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 4 килограмм 320 грамм ноoһон хайшалагдаа бшуу. Гадна энэ туршада хонидой тоо толгой 3,5 дахин олошоруулагдаа. Тиигэжэ хонин ажалһаа оруулагдадаг олзо доходшье дээшэлээ. Хэрбээ арбаад жэлэй саада тээ жэл 200 хонин бүриһөө 30-аад түхэригэй олзо абтадаг һаа мүнөө 200 болоо.

Искусственна үрэжүүлгын үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоһонһоо хонидой һубайралга үсөөрөө. Энэ жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьган абтажа түлжүүлэгдэбэ. Олонхи хурьгаднай үбэл абтана.

Хонидой үүлтэрые улам саашадань һайжаруулан, тоо толгойень олошоруулха тухай горьтой хүдэлмэри саашадаа хэгдэхээр хараалагдана.

Мэргэжэлтэд туһа багаар хүргэнэ

(Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр Цыреновагай үгэһөө)

Манай отарын 500 эхэ хонидһоо 504 хурьган абтаад байна. Июнь—июль һарада 120 хонин үрэжүүлэгдээд, энэ жэл түл хүлеэгдэнэ.

Хонин ажалаа хүгжөөхэ талаар маанадта ехэхэн эрилтэ тон зүб табигдана. Теэд хүдэлмэридэмнай мэргэжэлтэдэй зүгһөө туһаламжа багаар хүргэгдэнэ. Мэдэхэ, шадахагүй юумэеэ һуража абаха гэхэдэ зоотехнигүүд, ветеринарнууд ходол яаралтай, забдагүй ябадаг, хэрэгтэй заабари захяашье хүсэд үгэдэггүй. Хонишодые түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй танилсуулха, наукын туйлалтануудые тайлбарилжа үгэхэ, эдэ бүгэдые хүдэлмэридэнь нэбтэрүүлхэ тушаа оролдолго гарганагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

☆

Хонишодой һуралсал эмхидхэхэ

(Хүдөө ажахын министерствын ... зоотехник нүхэр Ильинэй үгэһөө)

Түрүү хонишодой дүй дүршэ... харахада, ототой болоһон хони... имагтал үдэшэ, үглөөниинь ил... искусственна аргаар үрэжүү... Тиин нэгэ отарын хонидые ша... һаа богони болзорто үрэжүү... дүүргэхые оролдоно. Хойто ... хонидоо һубайруулхагүйн тула ... лигүй хонидоо оложо, бул... октябрь—ноябрь һарануудта ... жүүлжэ дүүргэхэ шухала.

Зарим газарта искусственна ... жүүлгын пунктнуудта туранхай ... хусануудые хэрэглэнэ. Энэ тон ... тэхэгүй хэрэг гээшэ. Ороондо ... бигдаха хусанууд саг үргэлжэ ... наар эдеэлүүлэгдэжэ, хододоо ... бир тарган байха зэргэтэй.

Һүүлэй үедэ хонин ажалда ... түрүү аргын үргэнөөр нэбтэрүү... дэжэ байхада республикын х... шодой дунда зоовет мэргэжэ... ямаршье һуралсал эмхидхэ... Тиимэһээ олонхи хонишод ... кусственна аргаар үрэжү... хэжэ шададаггүй, ноoһоной ша... шэнжые, килограммайнь хэды ... тэй байдагыень һайса мэдэдэ... Эгээл тиимэһээ Кяхтын аймагай ... нишод 2-дохи классай ноoһые ... рикада ябуулхадаа 3-дахи кла... гэжэ сэгнэһэн байна. Тэр... лэн хориинхидшье ноoһоной... шанарые урдын заабари ба... талжа, буруугаар сэгнэжэ бай... Иигэжэ ноoһоёо сэгнэхэдэнь ... хоздошье, гүрэндэшье гарза ... лагдана бшуу. Ноoһонойнгоо ... рые зүбөөр сэгнэжэ һураха, ... түрүү хонишодой дүй дүр... шудалха һуралсал хонишодой ... да үргэнөөр эмхидхэхэ саг тул...

Харууһанай мууһа... мал үбшэлдэг

(Улан-Удын научно-шэнжэлэлгын ... ветеринарна станциин директор нүхэр Тутушинай үгэһөө)

Малай гарза, хоролтонь ех... дээ халдабарита бэшэ үбш... болодог гэжэ һайса мэдэн... Теэд элдэб үбшэнһөө малые ... гээлхэ хүдэлмэри республика... най үшөөл һулаар табигда... Үбшэн гээшэмнай ехэнхидээл ... лай байра байдалһаа, эдеэлүү... харууһанһаа болодог юм шуу. ... бээ задагай зайдан, шэбхэ ш... тай байрада хэдэн зуугаад ... хаажархёод, дуратай сагтаа ... тэжээлыень багсаад гээд лэ ... багашье байжа болохо) эдюу... байбал, тэдээнһээ үбшэн холо... гүйл. Жэшээ болгон Сэлэнгын ... магай Карл Марксын нэрэм... колхозой гурбан отара абаад ... Нёлондо жэл эдэ отаранууд... таһан хурьгадай олонхинь «Н... гэжэ үбшэндэ дайрагдажа, ... һон юм. Харин энэ жэлдэ нэгэ ... рыень ондоо шадамар бэрхэ ... даалгаһаниинь 600 хонинһоо ... хурьган абтажа, гарза хорол... түлжүүлэгдээ. «НЗ» үбшэн ... ээзэн муутай, нобшо газарта ... тарадаг гэжэ эндэһээ элирээ.

Гадна зарим хонишод ба... мэргэжэлтэд «малда зелёнко ... эдюулхэдэ «НЗ» үбшэн бии бол... гэжэ хэлсэдэг гээшэ. Энэ зарим... лаараа зүбтэйшье байжа бол... Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхо... хид хонидоо зелёнкын һуури ... һайса харууһалһан юм. Тиих... нэгэ талаараа һайншье байгаа... нидынь ехээр таргалаа. Теэд ... талаараа, мүнөөхи «НЗ» ү... мнай тогтон торонгүй гаража, ... бэн мянгаад түлыень гарза... жархёо. Тиин совхозой хон... Галсанов Дабаев хоёрой да... отарын хонид тад ондоо ба... Галсановай отарын хонид зелё... һуури дээрэ хэдышье бэлшээг... һаа, муу бэетэй, ноoһо ба... юм. Тиимэһээ отарадань олон ... ган гарзалаа. Нүхэр Дабаевай ... рын хонид добо хадалиг газар... даар бэлшээгдэжэ, хуурай ... зелёнко эдижэ байһан тулада... бир тарган байжа, «НЗ» үбш... нэгэнииншье дайрагдаагүй.

«НЗ» болон бусад үбшэн... һалахын тула зооветеринарна ... гэжэлтэд саг үргэлжэ оролдохо ... гэтэй. Тэрэшэлэн хонишодшье ... ра байдалаа һайнаар түхеэржэ, ... лаа зүбөөр, тобир тарган, һа... миртайгаар ондо оруулхын т... тэмсэхэ ёһотой. Хурьгадта ... үнэһэ эдюулжэ байхада, гэдэ... үбшэндэ олоор нэрбэгдэд... Тиимэһээ хэзээ, хэды шэнэ... эдюулхэеэ мэргэжэлтэдһээ һ... ойлгожо абаха шухала.

США-гэй правительствода Советскэ правительствын эльгээһэн ното

…блэлдэ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, …тскэ Союзай агаарай дайда …Америкын агаарай шарнуудай …гдажа байһан тушаа США-һаа …вада байдаг посольстводо …СР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй ми…стерство энэ жэлэй сентябриин …ното эльгээгээ һэн.

…ктябриин 5-да США-гэй посоль…о СССР-эй Гадаадын хэрэгүү… министерстводэ харюугай ното …ээгээ. Тусхайлхада, научна зо…отойгоор Холбоото Штадуудай …эй органууд агаарай шарнуу… табяа гэһэн хэбэртэйгээр тэ… соо баталан хэлэгдэнэ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй …истрын орлогшо А. В. Захаров …бриин 13-да США-гэй хэрэгүү… СССР-тэ байһан саг зуурын …эмжэтэ Р. Х. Девисые урижа, …удхатай харюугай ното ба…лаа:

…Советскэ Союзай агаарай дайда… Америкын агаарай шарнуудай …гдажа байһан тухай асууда… СССР-эй правительствын сен…риин 3-най нотодо харюу болгон …гдэһэн США-гэй правительст… энэ жэлэй сентябриин 5-най …той танилсаад, Советскэ пра…тельство иигэжэ мэдүүлхые шу… дээрэ тоолоно.

Советскэ Союзай дайда руу Аме…н агаарай шарнуудай табигда… байһан баримтые ното соогоо …А-гэй правительство буруушаа…й, тиимэһээ СССР-эй агаарай …ые дабажа байһанайнгаа түлөө харюусалгые энээгээрээ мэдэрнэ. США-гэй правительствын сентябриин 5-най ното соо баталагдаһанай ёһоор иимэ агаарай шарнууд научна зорилготойгооршье табигдажа байгаа һаа, советскэ агаарай дайдые эбдэжэ байһан баримтые зааханааршье зүбтүүлхэгүй байһаниинь сохомтой. Үнэн дээрээ, шарнуудта үлгэгдэһэн аппаратурануудтай танилсахада, СССР-эй агаарай дайда руу ёһотойл тагнуулай зорилготойгоор, Советскэ Союзай газар дайдые агаарһаа буулгажа абахын түлөө Америкын агаарай шарнууд табигдана. Хариин гүрэнүүдэй хэблэлэй түлөөлэгшэд иимэ аппаратурые нюдөөрөө харахадаа ямар зорилготойгоор табигдаһыень һайнаар ойлгожо абаха аргатай байгаа. Москвада үнгэргэгдэһэн пресс-конференцидэ тиимэ аппаратура харуулагдаа.

Дээрэ хэлэгдэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй агаарай дайда руу Америкын шарнуудые табилгада Советскэ Правительство США-гэй правительствода буруушаалта хэжэ байһанаа дахин дабтана. Иимэ ябадал хадаа бүгэдөөр мэдэрэгдэһэн уласхоорондын эрхын гуримые бүдүүлигээр эбдэнэ, 1956 оной февралиин 8-да Советскэ Правительствода эльгээһэн ното соогоо мэдүүлһэнэй ёһоор, иимэ ушарнуудай саашадаа дабтагдахагүйн түлөөдэ США-гэй правительство дары түргэн хэмжээ абаха бэзэ гэжэ Советскэ правительство хүлеэнэ.

Түсэбһөө гадуур 5 вагон шэл

…ктябриин урда тээхи социали…ческэ мүрысөөндэ оролсоһон …н-Удын шэлэй механизированнэ …ой хүдэлмэришэдэй коллектив …н шэл гаргалгаар ехэ амжал…үйлаба.

…вод октябриин түрүүшын арбан … соо түсэбһөө гадуур 5 вагон … гаргаа. Заводой цехүүдэй хоо… дэлгэрһэн мүрысөөндэ ма…но-ванна цехынхид түрүү һуури …бэ. Цехын дежурна инженер… Эпова, Махнева, мастернууд Подольницын, Козулин, Кайков, Болдоков, шэл хайлуулагшад Корнеев, Багин гэгшэд бүтээсэтэйгээр ажаллажа завод доторoo шалгарна. Эдэнэр халаанайнгаа даалгабарие 110—120 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Бүгэдэ арадай һайндэр — ноябриин 7-ниие ажалай бүри ехэ амжалтаар угтаха хүсэлтэйгөөр заводой коллектив ажаллана.

В. Попов.

Ажалдаа шалгарагшад, арадтаа магтуулаашад

Сэмбэ нэхэгшэдэй магтаалта хэрэгүүд

…ба гаран жэлэй саада тээ ба…һан сэмбын фабрика респуб…най промышленна түрүү …приятинуудай нэгэниинь бо…ой. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо …фабрика нилээд ехээр үргэдхэг… түрүү техникээр зэбсэглэгдээ. …нь эндэ гансал шэрүүн ноо… сэмбэ нэхэгдэдэг байгаа. Ха…үнөө тус фабрика түрүү пред…тинуудай тоодо оролсожо, нэ…гаргадаг бүдөөрөө шалгардаг …о.

…дэ гаргагдаһан элдэб янзын …, трико, драп гэхэ мэтэ ган… республикымнай городууд, … тосхонуудта наймаалагдана …, харин бусад олон городуудта …агдана. Манай агуу ехэ Эхэ …ой зүүн зүгэй городуудта, Си…н томо томо городууд болохо …, Томск, мүн бусад зарим об… хизаарнуудта фабрикымнай …кци эльгээгдэнэ. Һайн ша…йгаар нэхэгдэдэг одеялые …зомнай ехээр хэрэглэдэг бо…

…мбын фабрикын кол…ив түрэл партиингаа … съездые ажалай ам…аар угтахаар зориг…ой. Тэдэнэр өөһэ…ө арга боломжые …жа үзөөд, дээшэлүү…һэн социалистическэ … уялгануудые абаба. …ай АССР-эй 25 жэ…ойн нэрэмжэтэ тус …икын эбтэй зетэй …ктив жэлэйнгээ тү… декабриин 7-до …эхэ, түсэбһөө га… 70 мянган метр сэм…эжэ гаргаха, нэ…эг бүдэйнгөө шана… бүри һайжаруулха … социалистическэ … абаа. Энэ уялгаяа … түрэтэйгөөр …хээр зоригжоһон сэмбэ нэ…эй дунда социалистическэ …өөн бүри үргэн далайсатай… дэлгэрээ.

…эдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэ… эрхим шанартай продукци гар… болоё гэһэн хандалгатайгаар …бликынгаа бусад промышлен… предприятиин ажалшадта сэмбэ …шэд хандаһан байгаа. Тэдэнэр …нгөө үгэдэ хүрэжэ, эрхим …ртай сэмбэ нэхэдэг болобо. … эндэ нарин нооһоор һайн …ртай хоёр шэнэ түхэлэй драп …эжэ эхилээ. Тэрэнь IV квар… фабрикын складһаа магази… эльгээгдэхээр хараалагдан…

…шээтэ ажалаараа алдарша…нүүд фабрикада улам оло…

… гаран станогуудаар, мүн бу…он оньһото машинаар хангаг… сэмбэ нэхэлгын цех томо це… нэгэниинь юм. Энэ цехтэ … ажалладаг Дарья Касьяновна Тумурова аппаратно-ээрэлгын цехһээ абтаһан ээрэдһые томо томо хэдэн катогто машинаар оройно. Фабрикада 12 жэл соо ажаллаһан энэ хүдэлмэришэн халаанайнгаа даалгабарие үдэр бүри 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

—Урдань эндэ ажаллахада хүшэрхэн байгаа һэн. Абтаһан шэнэ машина һайнаар шудалжа, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн болохые оролдожо эхилээ һэм. Мүнөө һайнаар ажаллаха, даабаряа ходо дүүргэжэ байха бүхы арга боломжотойбди,—гэжэ Дарья Касьяновна урматайгаар хөөрэнэ. Нүхэр Тумурова жэшээтэ һайнаар ажаллажа, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй хоёр грамотаар, фабрикын дирекциин, профсоюзай эндэхи комитедэй долоон грамотаар шагнагдаһан байна. Гадна хэды дахин мүнгэн шанда хүртэлсэһэн юм. Нёдондо жэлдэ Улан-Удын горсоведэй депутадаар һунгагдаа. Иигэжэ юрын хүдэлмэрилэгшэ бурят эхэнэр үнэн сэхэ ажалаараа суурхажа, арад зондоо хүндэтэй болонхой.

Кристина Степановна Брагинцева 6 класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, 15 наһатайдаа түрүүшынхеэ фабрикада ерэһэн юм. Тэрэ бусад залуу басагадтай хамта сэмбэ нэхэгшын мэргэжэл шадабари шудалхын түлөө Эхэ оронойнгоо ниислэл Москва хото эльгээгдэһэн байгаа. Жэл хахад соо тэндэ һураад, фабрикадаа бусажа ерээ һэн. Тэрэ гэһээр таһалгаряагүйгөөр арба гаран жэл соо сэмбэ нэхэгшээр ажаллаа. Мүнөө Кристина Степановна ээрэгдэһэн утаһые дам саашань катогто оройдог оньһото машинаар ажаллана. Тэрэнэй түргөөр, һайнаар ажаллабал, нэхэгдэхэ сэмбын шанар нилээд һайжарха юм. Эндэ оройгдоһон ээрэдһэн нэхэлгын станогто табигдажа, сэмбэ, трико гэхэ мэтэ болоод гарадаг.

Тус цехтэ үнинэй хүдэлмэрилжэ байһан сэмбэ нэхэгшэ Е. Н. Лапина, мастерай туһалагша В. Л. Михайлов, бригадир Л. Н. Сафро, сэмбэ нэхэгшэ В. Т. Карбышева гэгшэд жэшээтэ ажалаараа шалгарна. Валентина Тимофеевна Карбышева хүдэлмэриингөө сагые ашагтай туһатайгаар хэрэглэхэ, станогуудаа багашье таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэхэ гэжэ оролдодог. Нормын ёһоор нииткын таһархада 16 секунда соо залгажа, заһаруулха зэргэтэй аад, 9 секунда соо залгадаг болоо. Мүн челнок һэлгэхэ ажалаа түргэдүүлһэнэй ашаар, нүхэр Карбышева сагаа ехээр арьбалжа шадана. Валентина Тимофеевнагай бушуу түргөөр ажалладаг түрүү аргые бусад сэмбэ нэхэгшэд халан абалсажа байна.

Нэхэлгын цех соохи олон тоото станогууд хоёр ряд болгогдон жэрылдэжэ табяатай. Машина бүхэниинь тусхай номертой. Эндэ байһан хүн бүхэн 2 станок дээрэ ажалладаг юм. Зариманайнь хажууда улаахан тугханууд холоһоо харагдана. Социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан бүд нэхэгшэдэ улаахан тугхан барюулагдадаг юм. Нэгэ иимэ тугханай харагдажа байһан станогуудай дэргэдэ залуухан басаган ажаллажа байба. Тэрэ басаган нэхэн гаргажа байһан сэмбэеэ гараараа эльбэн үзэнэ, ямар нэгэ үлүү гараһан нииткэ тэрэ доронь таһалжа зохёоно.

Сэмбэ нэхэгшэ Нина Ткачева үдэрэйнгөө даабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Энэ басаган һаял 20 хүрэжэ ябабашье, сэмбэ нэхэгшээр табадахи жэлээ ажаллажа байна. Үдэрынь ажаллаад үдэшэндөө һуража, 7 класс дүүргэһэнэйнгөө һүүлээр Нина басаган текстильнэ техникумдэ заочноор һуража эхилээ. Техникум дүүргэжэ, хүсэд мэргэжэлтэй бүд нэхэгшэ болохо гэһэн тэрэнэй хүсэл эрмэлзэлгые һайшаамаар.

Иигэжэ эндэхи залуушуул дүй дүршэлтэй аха нүхэдһөө жэшээ абажа, ажал хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө хандана. Ажалдаа суурхажа ябаһан залуушуулай дундаһаа Александра Токарева, Прасковья Гордеева, Зоя Габитова, Валя Смирнова гэгшэдые нэрлэмээр байна.

Мэргэжэлээ эрхимээр шудалжа байһан сэмбэ нэхэгшэд магтаалта хэрэгээрээ нэрэ солоёо алдаршуулжа байна.

С. Бардамова.

Зураг дээрэ: фабрикын түрүү хүдэлмэрилэгшэ Дарья Касьяновна Тумурова ажаллажа байна.

А. Сельверовэй фото.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

Хэмжээ абтаба

Хориин аймагай Культурын байшан үбэлдэ нобшо удаанаар бэлдэнэ, ууралаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэ табиха хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр дүүргэгдээгүй гэжэ манай газетын октябриин 1-нэй номерто «Хойрогоор хандаһанһаа болоно» гэһэн гаршагтайгаар толилогдоһон бэшэг соо хэлэгдээ һэн.

Республикын Культурын министерствын манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар тодорбо. Энэ бэшэг КПСС-эй Хориин айкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрээн соо заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаа.

Ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһанайнгаа түлөө аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Михайлов уялгаһаа сүлөөлэгдэбэ.

„Арад зоной эрилтэдэ анхаралтайгаар хандаха"

Иимэ гаршагтай статья манай газетын сентябриин 28-най номерто толилогдоһон юм. Тэрэ статья соо республикын город, тосхонуудай магазинуудта үбэлдөө үмдэхэ пальто, малгай, валенка, бээлэй болон бусад шухала хэрэгтэй хубсаһа хунар үгы гэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба.

Республикынгаа ажалшадые шухала хэрэгтэй эд бараагаар муугаар хангаһанайнь түлөө «Главторгодежда» базые эрхилэгшэ нүхэр Власовта донгодолго үгтэбэ.

IV кварталда «Главторгодежда» база бусад базануудһаа 5950 мянган түхэригэй оёмол хубсаһа, тэрэ тоодо 800 мянган түхэригтэ үхибүүдэй хубсаһа, 500 мянган түхэригтэ үбэлэй малгай, 1200 мянган түхэригтэ бээлэйнүүдые абаха юм. Тиин үхибүүдэй хубсаһа оёхо цех декабриин 1 болотор Улан-Удын оёдолой фабрикада нээхэ гэжэ Нютагай промышленностиин министерствые Бурядай Министрнүүдэй Совет уялгалаа гэжэ Худалдаа наймаанай министр нүхэр Данилов манай редакцида мэдээсээ.

Искусствын, уран зохёолой декадада бэлэдхэл

Бэлигтэй коллективэй амжалта

(Бурядай драмтеатр „Тайфун" зүжэг табиба)

Хитадай ахамад ехэ драматург, мүн ниитын ажал-ябуулагша Цао Юй гэгшын «Тайфун» гэһэн зүжэг табижа, Гүрэнэй бурят драмтеатрнай өөрынгөө ээлжээтэ сезониие эхилбэ. Хитадай Арадай Республикын тогтоһоор юһэн жэлэйнь ойе мэнэ һая совет арадайнгаа үргэнөөр тэмдэглэһэнтэй дашарамдуулан, мүн революциин урда тээ Хитадай ямар байдалда байһыень манай хүнүүдэй мэдэхэ, ойлгохо талаар энэ зүжэгэй ехэ удха шанартай байһан тухайнь ябууд хэлээд абая.

Энэ зохёол 1933 ондо бэшэгдэһэн аад, Хитадай XX зуун жэлэй хорёод оной байдалые харуулна. Хүрһөөр тухайлхада, тус пьесэ социальна ямаршье удхагүй, юрэдөө буржуазна нэгэ бүлын доройтолгые, тиигээд эсэсэй эсэстэ һандаран һалаһаниием элишэлһэн хэбэртэйгээр һанагдамаар. Теэд ухамайлан бодоод үзэхэдэ, эгээшье тиимэ бэшэ, харин социальна нилээд удха шанартай зохёол байһаниинь элирнэ.

Нүүрһэнэй компаниин правлениин түрүүлэгшэ акционер Чжоу (55 наһатай) зүжэгэй гол геройнь болоно. Хорёод гаран наһатай хүбүүн ябахадаа, залуухан сэбэрхэн зарса басагантаяа һэшхэлтэй болоожо, тэрэнь хоёр хүбүүтэй болоһон байгаа ха. Ехэ хүбүүгээ өөртөө орхёод, нарай нялха үхибүүтэй тэрэ Ши-пин зарсаяа Чжоу намнажархиһан байгаа. Энэ «залуугайнгаа ябадалые» үни хада дүүрэһэн, «мартагдаһан хэрэг» гэжэ тоолоод, Ши-пиниие үхөө гээд Чжоу һанажа ябаа ха. Үнишье болоо ха юм даа. Тэрэ ехэ хүбүүн Пин гэдэгынь 28 наһатай болонхой. Мүнөөнэйнь Фань-и һамганай гаргаһан Чун хүбүүниинь арбан долоотой болоо бшуу.

Ши-пин үхөөгүй, харин үгытэй яндан Лу гэжэ хүндэ хадамда гараад, Сы-фын басаганиинь 18 наһатай, дахуулжа ерэһэн Да-хай хүбүүниинь 27 наһатай, инженер болоод, Чжоу ноёной шахтада хүдэлжэ байһан байба. Бага наһанһаа хойшо баяд ноёдой барлаг ябажа, баһуулха доромжолуулхые үзэжэ хэһэһэн Ши-пин зарса болоохоёо арсаад, хэдэн зуун модоной холо газарта пансиондо хүдэлжэ байбашье һаань, тэрэнэй нүхэр Лу үбгэн Сы-фын басагантаяа ямаршьеб тиимэ «ёро муутай үйлэ заяагаар» Чжоу ноёнойдо барлагууд болоһон байба. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Чжоу ноёной бүлын али муухай аяг ааша, мэхэ гохые, һаму һалихай, жэрхэмшэгтэ бузар ябадалые, нюуса далда «хара хэрэгүүдыень» тэдэнэр дууһан хоёр нюдөөрөө харана.

Чжоу ноёной ролиие БурАССР-эй арадай артист И. Е. Миронов наадажа, бэлигтэй бэрхэ артист байһанаа дахин харуулба. Нэгэдэхи үйлэдэ Чжоу ноён омогойнгоо даляар ниидэжэ, түлэг дундаа ябана хэбэртэй: бэедээ лаб найданхай, урдаһаань үһэржэ нэгэшье үгэ дуугархын аргагүй, хүн бүхэндэ өөрынь хэлэһэн юумэ хуули, үгэ бүхэниинь үнэтэй, тоб байса дуугараад, яб гэтэр бадашаад, үгөө дуулгажа һурамхи болошоһон, захирхаһаа ондоо юумэ мэдэнэгүй, ябахадаашье томоотойхоноор алхална; хүнэй урдаһаа харахадаа зэртэгэр хүйтэн нюдөөрөө һэтэ харбажа байһан янзатай. Өөрынгөө дээдэ таһалга соо элдэб хүнүүдээр ходо уулзажа байдаг, ехэл забдагүй, һамга, хүбүүдээрээ миил «арба минута соо» хөөрэлдэхөөр, доодо таһалгада орожо ерэһэн аад, «үшөө гурба минута үлэбэ», «таанад намда юумэ хэлэхэ гээ һэн гүт?» гэжэ ехэ ёһорхуугаар асууха юм.

Геройнгоо наагуурхи, газаа талынь энэ шэнжэ дүрсые И. Е. Миронов айхабтар шадамараар, ойлгосотой хурсаар дамжуулна. Чжоу ноён наагуураал иимэ аад, үнэн дээрээ үе наһаараа муу муухай юумэ үүдхэжэ, худалаар хэлэжэ, хулгай хэжэ, хүн дүрсээ алдажархиһан, досоогоо доройтожо, һэшхэл үнгэгүй болошоһон, өөдэгүй, аймхай, хубхай хооһон амитан байһаниинь тодорно. Зүжэгэй саашадаа үргэлжэлхэ тудам Чжоу ноёной һүрэнь буураһаар буурана, хоолойнь һөөлдэд гээд, дуугарханшье ахир, шахардуу болоно, һамгандаа, хүбүүдтээ абяа гаргуулангүй үгөө дуулгадаг ябадалынь болинтожо захална. Үни үхөө гэжэ тоолоһон Ши-пин (Лу) хүгшэнтэй гэнтэ гэртээ уулзаад, үгэ андалдажа байхадаа, Чжоу ёһотой айбалай байһанаа илангаяа элеэр харуулна. Аргынгаа барагдахада, муу мэхэеэ гаргажа, залуудаа Ши-пиндэ «дуратай байһанаа» мэдүүлхэеэ хүсэнэ, мүнгэ абаха чек Ши-пиндэ һарбайна. Лу хүгшэн «минии зоболонгые мүнгөөр худалдажа абажа, хүшэ хүрэхэгүйш» гэһэн бэеэрээ, чегыень шуу татажа хаяад, «би шинии зарса ябааб, мүнөө басагамни шинии үхибүүдэй зарса болоод байна. Үйлэмнай иимэ байгаа гээшэл даа» гэжэ ехэ хүсэтэйгөөр, хүнэй зүрхэ доһолгомоор мэдүүлнэ.

Артист И. Миронов түрүүшын үйлэһөө эхилээд, һүүлшын үйлэ хүрэтэр өөрынгөө ролиие ехэ таатай зохидоор, хэмһээнь хэтэрүүлэнгүй, үлүү дутуугүйгөөр наадана. Иигэжэ наадахын тулада эрхим һайн мэргэжэл, шадабари хэрэгтэй. Түрүүшын үйлэдэ барагдашагүй ехэ зөөритэй, буурашагүй «суутай нэрэтэй», дээрээ ахагүй ноён байтараа, һүүлшын үйлэдэ һүр һүлдэгүй, хэндэшье хэрэгээ болижо, тухандаа тулаһан амитан болохо юм. «Эсээб» гэжэ һүүлшынгээ ганса үгэ хэлэхэдэнь, зал соо һуугшад дарьяса энеэлдэнэ. Тиихэншье зүб. Артист И. Миронов энэ үгэ эгээл хаһа соонь ехэ онцютой, удхатайгаар дуугарна бшуу. Чжоу нээрээшье эсээ—бүхы наһан соогоо муу муухай юумэ хэжэ эсээ.

Чжоу ноёной һамган Фань-и гэдэгэй ролиие артистка Д. С. Чимитова гаргуу һайнаар наадана. Тэрэ хадаа драматическа талаараа нилээд ехэ бэлэдхэлтэй, мэргэжэлтэй байна. Газааһаань харахада гулдагар үндэр бэетэй, зохидхон налгай шарайтай, бэеэ заһад гэжэ хубсалһан, ута тэрлигтэй эхэнэр, теэд баһал «эсэһэн, хашарһан», саагуураа ехэл бодолгото болоһон, уйдхарта дарагдаһан, «сэдьхэлээ үбдэнхэй» янзатай. Тиимэшье байхань зүб. Энэ бүлэ соо арба найман жэл һуухадаа, Фань-и нэгэшье һайн юумэ хараагүй бшуу. Һэшхэл үнгэгүй Чжоу ноён энэ эхэнэртэ өөрынгөө нүлөөе үзүүлэнгүй яаха һэм. Тиигэбэшье «хэбтэһэн хони бодхоохогүй», «хэрэг хэжэ шадахагүй» ахир өөдэгүй эхэнэр гэжэ Фань-и тухай хэлэжэ болохогүй. Чжоу ноёнойнгоо ехэ хүбүүн Пинтэй һайн болоод, тэрээндээ хадамда гараха гэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдожо, элдэб арга бэдэрнэ: үбдэгэлжэ унаһан бэеэрээ уйлаад, аргадаадшье үзэнэ, шарайгаа шэрүүнээр хубилгаһан бэеэрээ, айлгаадшье туршана. Артистка Д. Чимитова яагаа түргөөр, ямар шадамараар хубилжа байжа, ехэ бэрхээр наадана гээшэб! Өөрөө хүнэй «хара һабарта» ороошье һаа, мүн ондоо хүниие өөрынгөө «хара һабарта» оруулхаар хүсэлэнтэй, тиигээд саагуураа тиимэ шадалтайшье байһанаар Фань-и гэдэгэй образые Д. Чимитова зүбөөр тайлбарилна.

Лу барлагай ролиие артист С. Б. Рабсаловай наадаһан тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Иимэ бэрхэ артист байһан аад, урдань ехэ рольнуудта наадажа, бэеэ хүсэд харуулаагүй байһыень гэмшэмээр. Энэ рольдо С. Рабсалов илангаяа ехээр тааража наадана. РСФСР-эй арадай артист Ч. Г. Генинов бүри үлүүсэ наадана гэжэ абяан бии. Тиимэшье байжа магад. Тиигэбэшье С. Рабсаловые муудхажа юрэдөө болохогүй. Артист С. Рабсалов драматическа арга боломжоор баһал ехэ баян байна. Ноёнойнгоо урда һабигалзаад билдагуушалхадаа, бүлынхидтэе хорхигонон ёһорхоходоо, хойто хүбүүнэйнгээ буу харууламсаарнь айгаад, һүгэдэн унажа байжа тангариглахадаа, шүдэнэйнгөө сагаанаар ирзайтараа энеэбхилээшэ боложо байтараа, гэнтэ нюдөө үзүүрлээд хёлойн хүлзэхэдөө ехэ шадамараар, үнэншэмээр аашална. Чжоу ноёной муу муухай юумэндэ нилээд һуража, тэрэнэй «үрөөһэн бөөрэ» болоһон, хободог хомхой, архинда орожо, мүнгэндэ шунашаһан мэхэшэн гэжэ Лу үбгэниие артистын харуулхань ойлгосотой.

БурАССР-эй габьяата артистка С. М. Халтагарова һайн һайхан сэдьхэлтэй, үнэн сэхэ Ши-пин эхэнэрэй шэнжэ түхэлые тодоор элишэлнэ. Олон үгэгүй, даруу зантай, үһэнэйнгөө буурал болотор ехэ юумэ үзэһэн, хамаг юумэ ухаан бодолдоо хабшаад ябадаг эхэнэр гэжэ тэрэниие мэдэхээр. Өөрынгөө хэлсэһэн хэрэгые, ондоо хүндэ огто тохолсонгүй, дууһан ганса бэедээ даажа абаад, «дууһан би зэмэтэйб» гэхэдэнь, ехэ гүн удхатайгаар соностоно. Эндэ Чжоу ноёной муухай ябадал илангаяа хурсаар элирнэ. Тэрэнэй үгэһэн чегые Шипинэй таһар татажа хаяһан тухайнь дээрэ хэлэгдэһэн байна. Зүгөөр С. Халтагарова дан ехээр бэеэ барина гээшэ гү, али бусад артистнуудай наадан соогуур тэрэнэй роль балардахадал гэнэ гээшэ гү—нэгэ иимэрхүүгээр харагдана.

Пинэй шэнжэ дүрсые артист С. Д. Будажапов, режиссер Ц. Цыренжапов ойлгосотой, удхатайгаар тайлбарилаа. «Хартаабхаһаа хартаабха» гэһэндэл, эсэгынгээ «шүүһэ» Пин шэнгээнгүй яаха һэм. Тиигэжэ харуулха зүб. Баһа тиихынгээ хажуугаар, иимэ һаму һалихай, мэхэ гохо, худал хуурмаг юумэнһээ «хашарһанаа» тэрэ сэхэ мэдүүлнэ. Нээрээшье хашарһан янзатай. Эгээ иимэ оршон байдалда хүмүүжээгүй һаа, эсэгэһээ ондоо, хүншүүг хүн боложо болохо һэн хэбэртэй. Пинэй образой иимэрхүүгээр тайлбарилагдаһанай яашагүй зүб байһаниинь ойлгосотой. Сыфындэ тэрэ үнэхөөрөө дурлаа гэжэ ойлгуулагдана. Артист С. Будажапов һүүлшын үйлэ соо һууряа олоногүй, хэхэ юумэеэ мэдэнэгүй, «нааданагүй» хэбэртэй. Үнэн дээрээ талмайрдахааршье ушар болоно. Теэд артист наадажа талмайрдана бэшэ. Харин Сын-фынэй ролиие артистка В. Ц. Найдакова һүүлшын үйлэдэ ёһотойгоор наадана. Зүгөөр В. Найдакова үгээе дан ехэ литературна болгожо, гоёожо хэлэнэ гээшэ гү, яана гээшэб, заримдаа хэлэһэн үгэнүүдынь шэхэндэ хажараар дуулдана.

Чжоу ноёной бага хүбүүн Чунай рольдо артист З. Ю. Цыдыпов ехэ таарана. Гүлмэр залуу, гэнэн хонгор, муу юумэ балай мэдэхэгүй, тиимэл байха ёһотой гэжэ үнэншэмөөр хүбүүн боложо З. Цыдыпов наадана. Сы-фындэ инаг дуратай байһанаа үнэн зүрхэнһөө мэдүүлхэ зуураа, ехэ гүн удхатайгаар иигэжэ хэлэнэ: «...бидэ хоёр заха хизааргүй холые шэртэн һарабшалан харанабди, тэндэ, үнэхөөр тэндэ ёһотойл манай орон дэлхэй гээшэ». Эндэшье, мүн ондоошье үйлэнүүдтэ, гол образуудыешье тайлбарилхадаа, режиссер Ц. Цыренжапов зүжэгэй энэ социальна удхыень ходо хурсаар тэмдэглэн баримтална. Энэ хадаа тус зүжэгэй эгээл хүсэтэй талань болоно.

Залуу шахтёр Да-хайн ролиие артист В. Г. Самандуев хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэ гэжэ мэдэхээр наадана. Тэрэнэй эрид сэхэ, зүрхэтэй зоригтой, илалта түйлатараа тэмсэхээр бэлэн байһаниинь харагдана.

Эсэсэй эсэстэ хитад арадай дуунай ирагуу һайхан аялга зэдэлжэ, улаан туяа сасараад, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэ шахтёрой дүрсэ дээрэһээ һүртэйгөөр мантайн гаража ерэнэ. Мүн дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, энэ баһа ехэ удхатайгаар хэгдэһэн болоно бшуу. Энэ хадаа залуу режиссер Ц. Цыренжаповай творческо ехэ үүсхэл шадабаритай байһыень харуулна.

БурАССР-эй арадай уран зураагша Г. Павлов зүжэгэй национальна шэнжэ түхэлыень ойлгосотойгоор баримталжа, зохидоор шэмэглээ. Шанга һалхитай саһан шуурган соогуур хүнэй алхалжа ябахые һүртэйгөөр харуулһандань зал соо һуугшад альгаа ташаа.

Гол рольнуудтань үнинэй мэдээжэ артистнуудай (И. Миронов, Д. Чимитова, С. Халтагарова, С. Рабсалов) наадабашье һаань, энэ зүжэгтэ залуушуул нилээд ехэ үүргэ муу бэшээр дүүргээ. Бэлигтэй артистнуудаар баян, үнинэй суутай энэ коллективнай өөһэдынгөө дунда баһа бэрхэ залуу артистнуудые хүмүүжүүлжэ, олошоруулжа байһандань баярламаар.

Драматург Ц. Шагжин энэ пьесые уһан бурядаар оршуулаа. Уншахадашье хүнгэн, артистнуудай хэлэхэдэншье зохид байна. Оршуулагдаһан зохёол гэжэ һанахааршье бэшэ болоно.

Зүгөөр огто дутуугүйгөөр табигдаһан зүжэг гэхээе һанана бэшэбди. Дутуунууд бии. Илангаяа техническэ талаһаань хаража үзэхэдэ, таагүй зүйлнүүд нилээд үзэгдэнэ. Артистнуудайшье наадалгые бүри һайжаруулжа болохо байна. Һайнда заха хизаар байдаггүй ха юм. Мүнөөдэрэйхиһөө үглөөдэр һайнаар, үглөөдэрэйхиһөө нүгөөдэр бүри һайнаар наадаха зорилго артист бүхэнэй урда табигдана.

«Тайфун» зүжэг Москвада болохо декадын үедэ харуулагдахаар һанаашалагдана. Москвагай хэдэн театрнуудай «Тайфуниие» табяашье һаань, манай театрын зүжэг ниислэл хотынхидта ехэ һонирхолтой байха гэжэ найдамаар.

Ц. ЦИДЕНОВ.

ГАЗЕТЭДЭ ХЭБЛЭГДЭХЭЭР ҺАЙН ОЧЕРК БЭШЭХЫН ТҮЛӨӨ КОНКУРС

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделени, «Правда Бурятии», «Бурят үнэн», «Молодежь Бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд газетэдэ һайн очерк хэблэжэ байхын тулада конкурс соносхобо.

Конкурс иимэ зорилготой юм: уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэд болон колхознигуудые, мүн интеллигентнэрые олоор, эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, газетэнүүдтэ очеркнуудые толилжо эхилхэ. Ажахын болон культурна байгуулалтада туйлагдаһан манай амжалтанууд тухай, коммунизм шэн габьяатайгаар байгуулжа байһан хүнүүд тухай тэдэ очеркнууд соо дэлгэрэнгыгээр, тодо хурсаар, ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэхэ шухала.

Очеркнууд бурядшье,ородшье хэлэн дээрэ абтаха байна. Бурят хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн очеркые «Бурят үнэн» гү, али «Бурядай залуушуул» гэжэ газетын редакцида эльгээхэдэ болоно.Ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн очеркые «Правда Бурятии» гү, али «Молодежь Бурятии» газетэнүүдэй редакцида эльгээхэдэ болоно.

Дүрбэн шаң байгуулагдаба. Хэблэгдэһэн очеркдо гонорар үгтэхэһөө гадна, удхынгаашье, уран найруулгынгаашье талаар эрхим һайн гэжэ мэдэрэгдэһэн очеркые шагнахын тулада дүрбэн шан тогтоогдобо: нэгэдэхи хоёр шангынь тус бүридөө 750 түхэригэй, хоёрдохи хоёр шангынь тус бүридөө 500 түхэригэй.

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделени, «Правда Бурятии», «Бурят үнэн», «Молодежь Бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд һайн очеркнуудые олоор бэшэжэ, энэ конкурсдо үргэнөөр хабаадахыень уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэ болон хүдөө бэшэгшэдые халуунаар уряална.

Конкурсын дүн 1959 оной февраль һарада гаргагдаха юм.

Ажаһуудаг газараа, хэдэг ажалаа, фамили, нэрэ, обогоо хүсэд һайнаар, зүбөөр бэшэхыень очеркын авторнуудые редакци гуйха байна. Республикын газетэнүүдэй редакцинуудай дэргэдэ консультаци эмхидхэгдээ.

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделениин оргбюро, «Правда Бурятии», «Бурят үнэн», «Молодёжь Бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд.

Республика дотор

Манай шатаршад түрүүлнэ

Шатараар РСФСР-эй командна түрүү һууриин түлөө хахад финальна мүрысөөн Свердловск городто эхилэнхэй. Тус мүрысөөндэ 8 команда (Хабаровскын, Приморско хизаарнуудай нэгэ, Омско, Пермскэ, Свердловско, Челябинска, Новосибирскэ областьнуудай, Бурядай АССР-эй) хабаадалсана.

Команда бүхэн 6 эрэ, 2 эхэнэр шатаршадһаа бүридэнэ. Эдэ командануудта наада гэмэ шангашаг шатаршад сугларанхай. Тэдэнэй дунда уласхоорондын 4 мастер, СССР-эй спортын 2 мастер, мастерай кандидат болоһон 17 шатаршан бии.

Манай республикын командада мастерта кандидат Сумкин, 1-дэхи разрядай шатаршад Сампилов, Берсудский, Власов, Могордоев, Галданов, Гармаева, Игумнова гэгшэд ороно.

Энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан 4 команда байгша оной ноябрь соо Ленинградта болохо финальна мүрысөөндэ хабаадалсаха юм.

Октябриин 9-дэ мүрысөөнэй түрүүшын тур болоо. Эндэ манайхид Омскын шатаршадтай тулаа. Омскынхидой командада мастерай 3 кандидат, 1-дэхи разрядай 3, 2-дохи разрядай 2 шатаршадһаа бүридэнхэй байгаа. Манай командын Сумкин, Сампилов, Берсудский Омскын шатаршад—Лейбов, Белов, Русаков гэгшэдтэй тэнсээ, Власов Красновые, Галданов Грохотовые, Игумнова Шеховцовае шүүгээ. Волгинатай наадаһан Гармаева партияа дүүргээгүй, гансал Могордоев Исаковта шүүгдэшоо. Хоёр турай удаа абажа боломоор 12-һоо 9,5 очкотой болоһон Бур. АССР-эй шатаршад мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

А. Сумкин.

Тобшо һонин

✦ Базарсада Цыдыпов Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүү трактористнуудай нэгэн юм. Энэ механизатор таряа хуряалгын үедэ эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, колхозойнгоо правлениин мүнгэн шанда хүртөө.

П. Аюшеев.

✦ Мухаршэбэрэй аймагай «Илалта» колхоздо хүдэлмэрилһэн Улан-Удын багшанарай институдай 1-дэхи курсын 26 студентнэр һаяхан бусажа ерэбэ. Тэдэнэр таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ, 1000 гараң ажалта үдэр олоо.

Ф. Манжиханов.

✦ Ан үсхэбэрилдэг Забайкальска совхозой барилгашад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тус бригадынхид совхозойнгоо конторын шэнэ байшан барижа дүүргэхэеэ байна. Штукатурщигууд В. Бузин, И. Копылов гэгшэд нормоёо хоёр дахин дүүргэнэ.

Н. Романов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай Арадай Республикын Национальна оборонын министерствын приказ

ПЕКИН, октябриин 13. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Национальна оборонын министерство Фуцзяньдахи фронтын Арадай-сүлөөрэлгын армиин частьнуудта хандан, октябриин 13-да приказ гаргаа. Дайсад саашадаа юу хэхэ һанаатайб гэжэ мэдэжэ абахын тулада, мүн Цзиньмыньдао дээрэ ажаһуудаг хитад яһатанай элбэг хүрэхэ эдеэ хоол, сэрэгэй хэрэгсэл асаржа абахынь тулада октябриин 13-һаа эхилэн, үшөө 2 неделиин туршада Цзиньмыньдаое буудахаяа болигты гэжэ тэрэ приказ соонь хэлэгдэнэ.

Иигэжэ буудалгаяа зогсооходоо, бидэнэр өөһэдтөөшье, мүн Тайвань, Пэнхуледао, Цзиньмыньдао, Мацзудао аралнууд дээрэ һуудаг 10 миллион хитадуудташье аша туһатай юумэ хэнэ гээшэбди. Буудалга зогсооходомнай, гансал америкынхидтэ тааруугүй, муу байдал тогтохо юм гэжэ приказ соо хэлэгдэнэ. Тайвань дээрэ, Тайваниин хоолой шадар байһан америкынхид гэртээ хариха ёһотой. Тэдэнэй эндэ байха ямаршье шалтагаан үгы.

Тайвань, Пэнхуледао, Цзиньмыньдао, Мацзудао аралнууд дээрэ ажаһуудаг хитадуудай олонхинь Эхэ орондоо дуратай хүнүүд юм. Тэдэнэй үсөөхэниинь лэ урбагшад байна. Тиимэһээ политическэ хүдэлмэри ябуулжа, тэндэ һуудаг хитадуудай олонхидтонь байдал зүбөөр ойлгохо арга олгохо, тиихэдэ үсөөхэн бүлэг урбагшадые амяарлуулан гансаардуулха ёһотойбди гэжэ захиралта соо хэлэгдэнэ.

Тайвань дээрэ байратай гоминданай бидэнтэй эбэй хэлсээ хэжэ эхилээдүй дээрэһээнь, доторой дайн үшөөл үргэлжэлһөөр. Буудалгаяа зогсооходоо коммунистнууд мэхэ гохо хэбэ гэжэ Тайваниин түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Теэд энэмнай мэхэ гохо бэшэ юм. Хэрбээ тэдэнэй эбэй ёһоор хэлсээ хэхэ дурагүй һаань, саашадаа сэрэг дайн үргэлжэлхэ. Тэдэнэй мүнөөнэйхидэл адляар саашадаашье үсэрэлдөө һаань, бидэнэр тулалдахаяа һанахадаа тулалдахабди, тулалдаагаа болюулхаяа һанахадаа дуратай саг соогоо болюулхабди.

Америкын сэрэгшэд манай дотоодын хэрэгтэ оролсохо ямаршье эрхэгүй. Тиимэһээ бүхы булимтарагшад, мүн тэдэнэй тала баригшадай үгы болон һалаха саг дүтэлөө. Тэдэнэй һарадашье тэрьедэжэ ошоо һаань, бидэнэр тэдэниие хүсэжэ дараха аргатайбди. Тобшоор хэлэхэдэ, бүхы дэлхэйн арадууд илалта туйлаха. Америкынхид Цзиньмыньдаогой шадар ямаршье ябуулга хэхэ ёһогүй. Хэрбээ тэдэнэй ямар нэгэн ябуулга хэжэ эхилээ һаань, манай зүгһөө буудалга дары эхилхэ. Энэ захиралта тон шангаар дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ тэрэ приказай түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Зураг дээрэ: Цзиньмыньдао арал тээшэ ошожо ябаһан чанкайшист[?] карабльнуудые дахан ябажа харууһалдаг Америкын сэрэгэй судна дээрэ.

ТАСС-эй фотохроника.

Хитад бүгэдэ ниитээрээ зэбсэглэнэ

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хитадай олонхи провинцинуудта, городууд болон автономно областьнуудта бүгэдэ арадай зэбсэгжэлгэ бэелүүлэгдээ. Хэдэн зуу миллион арадай сэрэгүүд—эрэшүүл, эхэнэрнүүд—хэдэ мянган дивизи, полкнуудые эмхидхээ.

Иимэ үй түмөөрөө арад зоной зэбсэгжэхэ ушар Хитадай түүхэдэ байгаагүй юм. Тайваниин хоолой шадар Америкын империализмын сэрэгэй аашануудые гаргажа байхада дураа гутаһан зургаан зуу миллион зонтой хитад арад ороноо хамгаалхын тулада һүүлэй һарада эрид шууд зэбсэгжэжэ захалаа. Ороной түб хотодо байгуулагдаһан арадай сэрэгтэ 2,2 миллион хүн тоологдоно. Тэдэнэр 155 дивизи, 345 ондоо полк, 392 ондоо батальон, 453 ондоо рото болон хубаараа.

Бүхы бэеэ хүсэгшэдэйнь солдат болоһон Хэнань провинцида 20 миллион арадай сэрэгүүд тоологдоно. Сычуань провинциин арадай сэрэгэй тоо 30 миллионһоо дээшээ. Цжэцзян провинцида, Дотор Монголдо 3 хүнэй нэгэниинь арадай сэрэгэй зэргэдэ жагсанхай. Фуцзянь провинциин 14 миллион хүн зоной 16-һаа 50 хүрэтэр наһатай эрэгтэй, эмэгтэй бүхы шахуу хүнүүд арадай сэрэгтэ ороо.

«Сэрэгэй һургуулиие ажалтай таарууулха» гэһэң зорилгые бэелүүлэн, арадай сэрэгүүд ажаллажашье, эрдэм номдошье, сэрэгэй һургуулидашье һуралсажа байна.

КНР-эй правительство 30-дахяа шангаар һануулба

ПЕКИН, октябриин 13. (ТАСС). Фуцзянь провинциин Пинтань болон Мацзу аралнууд шадар Америкын сэрэгэй 2 корабль октябриин 13-да Хитадай уһа руу нэбтэрэн ороо гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ. США-гэй энэ хорото үһэрилгэтэй дашарамдуулан, КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ 30-дахяа шангаар һануулба.

Мароккын коммунистическэ партиин генеральна секретарь хаагдаба

ПАРИЖ, октябриин 13. (ТАСС). Мароккын аюулгүй байдалые хангадаг органууд октябриин 11-дэ Танжертэ Мароккын коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь Али Ята гэгшые хаагаа гэжэ Парижай хэблэл мэдээсэнэ.

Гамбургын ажалшадай буруушаалга

БЕРЛИН, октябриин 13. (ТАСС). Һаяхан Гамбургда атомна һуралсал болоо гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ. Атомна реактор тэһэршэбэ, городто айхабтар аюул ушараад байна гэһэн зар тунхаг тараһанай һүүлээр энэ һуралсал эхилһэн байгаа. Теэд Гамбургда ямаршье атомна реакторай үгы дээрэһээ энэнь атомна дай хэхэ юрын һургуули гэжэ хүнүүд ойлгоо.

Радиоактивна элшэнүүдһээ хамгаалха тусхай хубсаһа, противогазуудые үмдэһэн хүнүүд, булад шлемтой санитарна частьнууд, санитарна машинанууд, радиотой автомобильнууд Гамбургын үй[...]нүүдтэ бии болобо. Тэдэ санитарна машинанууд «шархатаһан» олон[...]нүүдые тээгээд абаашажа байгаа.

Энэ атомна һуралсал горо[...] ажалшадые айхабтар ехээр зэб[...]хүүлээ. Һуралсалай боло[...] үйлсэнүүдтэ арад зоной жагс[...]нууд болоо. «Бункернууд соо а[...] һууха дурагүйбди!», «Атомна [...]кануудые үгы болон һалаг!», «Ат[...] һуралсалаа болюулагты!» [...] үгэнүүдые немецүүд хашхарал[...]

«Америкын ракетэ газар тээшэ бусажа ябана»

Англиин эрдэмтын мэдүүлгэ

ЛОНДОН, октябриин 12. (ТАСС). Һара тээшэ табигдаһан Америкын ракетэ һөөргөө, газар тээшэ бусажа ябана гэжэ Англиин эрдэмтэ профессор Ловелл мэдүүлээ. Ловеллэй хэлэһэнэй ёһоор, тус ракетэ 80-[...] мянган миль үндэртэ хүрөөд бу[...] гэжэ Ассошиэйшн Пресс агентство мэдээсэнэ.

Һара тээшэ табигдаһан США-гэй ракетэ тушаа

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. (ТАСС). Америкын «Пионер» гэжэ ракетэ далайн 68.880 миль үндэртэ хүрэһэнэйнгөө һүүлээр «доошолжо ябана» гэжэ Замбуулинай дайдые шэнжэлдэг техническэ лабораториин директор д-р Люис Данн Наукануудай национальна академи[...] болоһон пресс-конференци д[...] мэдүүлээ. Октябриин 12-то Мос[...]гай сагаар 23 часта тус ракет[...]лайн 61 мянган миль хүрэтэр [...]шолоо гэжэ мэдээсэгдэбэ.

Америкын „Пионер“ ракетэ унаа

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентство Вашингтонһоо иигэжэ дамжуулна:

«Гринвичээр 03.46 сагта Гавайдахи ажаглалгын станци Америкын «Пионер» ракетэтэй холбоогоо алдаһан байна гэжэ Москвагай сагаар 7 час 40 минутада толилогдоһон Агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ».

«Гринвичээр 04.00 сагта «Пионер» газарые тойрожо байдаг а[...] руу орожо, тэрэ дороо шаташо[...]жэ Гавайдахи станциин мэдээ[...]дые шэнжэлэлгэ харуулна» [...] мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Энэ ракетэ урда широтагай 20-[...]хи градус, баруун долготагай [...] дахи градус багаар Номгон о[...] дээгүүр агаарта ороо гэжэ ту[...]лагдана.

Пакистанда арест хэгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. (ТАСС). Хэдэн политическэ ажал-ябуулагшад, тэрэ тоодо урдань министр байһан гурбан хүнүүд болон Арадай национальна партиин түрүүлэгшэ байһан Мауляна Бхасани гэгшэд октябриин 12-то Пакистанда арестда ороо гэжэ Карачиһаа мэдээсэгдэбэ.

Урдань Арадай национальна партиин хүтэлбэрилэгшэд байһан Абдул Гаффар-Хан, Гулям Мохаммед Сайед гэгшэд октябриин 11-дэ тушаагдаа гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

«Гүрэндэ харша ябуулга» хэ[...]жэ гэмнээд, сэрэгэй байдал ту[...] хуулиие хүсэндэнь оруулха за[...]гаан политическэ хүтэлбэри[...]шэдые тушаажал байна [...] «Нью-Йорк Таймс» газетын ко[...]пондент Карачиһаа мэдээсэнэ.

КАБУЛ, октябриин 13. (ТАСС). Һүүлэй үедэ Пакистанда боло[...] ушарнууд, мүн элитэ мэдээжэ П[...]тунска хүтэлбэрилэгшэдые П[...]станай захиргаашадай туша[...] тухай мэдээсэл Афганистанай [...] сагаархидые, үргэн олон зо[...] һанаата болгожо байна.

АЛЖИР СҮЛӨӨЛЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ

Алжирай Республика гэжэ шэнэ гүрэнэй бии болоһон тухай мэдээсэлые бүхы дэлхэйн газетэнүүд һаяхан толилбо. Ферхат Аббас түрүүтэй республикын Саг зуурын правительство байгуулагдаа. Энэ правительство мүнөө дээрээ Каирта байна, саашадаа Алжирай сүлөөлэгдэһэн газарта байрлаха ёһотой юм.

Алжирай Республикын бии бололго хадаа алжир арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй хүгжэлтэдэхи шухала шата болоно. Энэнь Алжирые эзэмдэхэ гэһэн Франциин правительствын ябуулжа байгаа колонизаторска политикада, алжирайхид «уг гарбалһаа мохоо молхи дээрэһээ бэеэ даанхай байжа шадахагүй» гэжэ тоолодог байһан Франциин түүхэшэ Э. Ф. Готье гэгшые даган дууряагшадта айхабтар шанга сохилто болоно. Бодото дээрээ алжир арад 1830 ондо гүрэнэйнгөө бэеэ даанхай байдал алдаһанаа хэзээдэшье мартаагүй. Алжирта француз эзэмдэгшэдэй 128 жэл соо эзэрхэжэ байха үедэ булимтарагшадта эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэл таһалгаряагүй үргэлжэлжэл байгаа юм.

Энэ үедэ болоһон тэмсэлэй шалтагааниие ойлгохын тулада алжир арадай ямар хүндэ хүшэр эрхэ байдалда ажаһуужа байһые мэдэхэ хэрэгтэй болоно. Алжир гээшэ айхабтар ехэ орон юм. Тэрэнэй газарынь Франциин газарһаа дүрбэ дахин ехэ. Энэ дайдын ехэнхи хубида таатай зохид дулаан уларилай ашаар шэниисэ, апельсин, финик болон виноград ургуулагдадаг. Эндэ ургасань бүхэли жэл соо шахуу хуряагдадаг юм. Алжир түмэрөөр, фосфат, зэд, туулган, нефть болон бусад ашагта малтамалнуудаар баян юм.

Гэбэшье эдэ бүхы баялигынь хариин гүрэнүүдэй, түбхын түрүүндэ Франциин монополинуудай гарта байдаг. Харин өөһэдөө алжирайхид хариин баяшуулай хүдэлмэри хэжэ, бүхэли наһаяа үнгэрэгдэг.

Колонизаторнууд хадаа алжир зониие айхабтар ехээр баһан доромжолдог, эдэниие доро харадаг юм. Ороной арад зоной 90 процентнь араб-бербер гарбалтай зон юм. Теэд тэдэнэй түрэлхи араб хэлэниинь хуулиин ёһоор хари хэлэн гэжэ тоологдодог. Бүхы һургуулинуудта ном заалга француз хэлэн дээрэ ябуулагдадаг. Алжирай уран зохёолшод, поэдүүд, уран зураашад, артистнууд мүрдэгдэдэг, үнгэрхэдөө мусульман шажанай хашалта хабшалгада ородог байна.

Алжиртахи политическэ ёһо гурим байн байн улам хархис шэнжэтэй боложо, демократическа организацинууд хойно хойноһоо хоригдожо, тэдэнэй газетэнүүд хаагдажа, түрмэ болон концентрационно лагерьнуудта политическэ үзэлэйнгөө түлөө хаалгагшадай тоо улам олошорһон байна. Тиихэдэ 1958 оной майн 13-да болоһон сэрэгэй урбалтын һүүлээр Франциин засагай генерал де Голлиин гарта ороходо, Франциин сэрэгэй эзэлээд байһан Алжирай бүхы газар дээрэ далда нюусагүй фашистска ёһо журам тогтоогдоо.

Эдэ бүгэдые хаража байгаад алжир арад гараа хабсараад миин һуужа шадаха гээшэ аал? Сохом үгы даа! 1954 оной ноябриин 1-дэ ороной хэдэн городуудта нэгэ зэргэ зэбсэгтэ буһалгаан эхилээ һэн. Тэрэ хүдэлөөе жэжэ буржуази болон хүдэлмэришэдэй дундаһаа гараһан бүлэг залуу патриодууд эмхидхэһэн байна. Мүн тэрэ үедэ хүдөө нютагуудаар үгытэй таряашад партизан отрядуудые байгуулаад, тэмсэжэ эхилээ бэлэй. Уданшьегүй энэ хүдэлөөе эмхидхэгшэд Алжирай Национальна сүлөөрэлгын фронт (НФОА) байгуулһан байна. Энэнь алжир арадай сүлөөрэлгын тэмсэлые хүтэлбэрилдэг политическэ организаци болоһон юм. Сүлөөрэлгын түлөө тэмсэгшэд Алжирай национально-сүлөөрэлгын арми байгуулжа нэгэдэбэ. Мүнөө энэ армиин зэргэдэ 130 мянган патриодууд эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэжэ байна.

Алжирай сэрэгшэд улам хүсэ орожо байна. Тэдэнэр партизануудтаяа хамта һүүлшын шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн колонизаторнуудай 600 мянганай армида хатуу шанга сохилто хэнэ. Мүнөө Алжирай бүхы газарай гурбанайнь хоёр хуби сүлөөлэгдэнхэй. Эдэ районуудта хаа хаанагүй Франциин колониальна захиргаан мүнөө нютагай алжир засагай органуудаар һэлгэгдээ.

Һуурин газар бүхэндэ табан гэшүүдһээ бүридэһэн арадай суглаан һунгагдана. Энэ суглаан үргэн ехэ эрхэ түлөөлэлгэтэй юм. Тэдэнэр арад зонойнгоо экономическа ажабайдалые, илангаяа эдеэ хоолоор хангаха ябадал хүтэлбэрилдэг, налог суглуулга эмхидхэдэг, сэрэгтэ алба хэгшэдэй болон фронтдо наһа барагшадай бүлэнэртэ тэдхэмжэ түлэдэг, сүүдэй уялга дүүргэдэг, гэрлэлгэ батлаһан актнуудые дансалдаг, элүүрые хамгаалгын болон арадай эрдэм болбосоролой асуудал эрхилдэг, полициин алба эмхидхэдэг байна.

Правительствые толгойлогшо Ферхат Аббас националистическэ элитэ ажал-ябуулагша юм. Арад зоной дуугаа үгэжэ һунгаһан парламенттай алжир гүрэниие байгуулха гэһэн лозунг табиһан «Манифест» Ферхат Аббас үшөө 1943 ондо толилһон байна. 1946 ондо тэрэнэй байгуулһан «Алжирай манифестын демократическа союз» гэжэ партиие француз засагаархид хориһон юм.

Алжирай Республикын Саг зуурын правительство уялгаяа дүүргэжэ эхилэнхэй. Алжирые Франциин хуби гэжэ тоолодог, Алжирай газар дээрэ «далайн саада тээхи» 15 департамент байгуулһан француз засагаархидай захиралтые бү дүүргэгты гэжэ оронойнгоо хүн зониие энэ правительство уряалаа.

«Правительство түрүүшынгээ алхам болгон, хэлсээ хэхые уряалжа, Францида хандаха юм» гэжэ оборонын министр Крим Белькасем «Аль-Аамаль» гэжэ Тунисай газетэдэ мэдээсээ. «Хэрбээ Франциин хэлсээ хэжэ үгөөгүй һаань, бидэнэр политическэшье, сэрэгэйшье талаар тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ байнабди гэжэ министр нэмээнэ.

Бүхы түрүү хүн түрэлтэн эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байгаа алжир арадта талархана. Мэнэ һаяхан соносхогдоһон Алжирай Республикые хэдэ хэдэн гүрэнүүд, түбхын түрүүндэ ахадүү араб оронууд: Марокко, Тунис, Ливи, Ирак, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика, Йемен болон Саудовска Арави мэдэрээ. Алжирай Саг зуурын правительствые сентябриин 22-то КНР-эй правительство мэдэрээ. Энээгээр дашарамдуулан Ферхат Аббаста эльгээһэн телеграмма соогоо КНР-эй Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун иигэжэ бэшэнэ: «Колониализмда эсэргүүсэн, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдээ бүри гайхамшаг ехэ илалта туйлахыень баатарлиг алжир арадта хүсэнэб». Улаан хахад һаратай, мүшэтэй, сагаа ногоон үнгэтэй Алжирай национальна туг сүлөөтэ шэнэ гүрэнэй ниислэл хото дээрэ намилзажа байха үдэрэй дүтэлһэниинь дамжаггүй.

А. Красиков.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

1959 ондо гараха

„Бурят үнэн“

газетые республикымнай ажалшад хаа хаанагүй захижа эхилбэ

1959 ондо бүри олоор захижа абыт

Улан-Удэһээ ондоо тээгүүр байдаг хүнүүдтэ газетэмнай ави[...] почтоор, автомобиляар, поездоор абаашагдаха юм.

Эртээнһээ гү, али жэлээр захигшадта газетэ саг соогоо таһалгаряагүй хүргэгдэжэ байханьэлитэ.

Газетын сэн:

Нэгэ жэлэй —60 түхэриг, 6 һарын — 30 түхэриг, 3 һарын—1[...] түхэриг, 1 һарын—5 түхэриг.

Газетые «Союзпечатиин» бүхы отделенинүүдтэ, хэлхээ хо[...]бооной конторо болон агентствонуудта, предприяти, колхоз, со[...]хозуудта, һургуули болон эмхи зургаануудта захижа болохо. Хэблэл тараадаг ниитын түлөөлэгшэдтэшье газетэ захижа бо[...]лохо.

Шамдажа захиит!

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00864. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4[...]